КИЛ
Култура Изкуство Литература

Брой 1-2 (402)
Година тридесет и втора
Варна, май 2022
Цена 1,00 лв.

СТЕФКА МАРКОВА-МАРИНОВА

ФРАГМЕНТИ

Един час в началото на пролетта. Един последен час. Очакването потъва в безмълвието, слива се с пукота на съчките на неразгорелия се огън и на тази тревожна, меняща цветовете си, зеленина.

Един час – като привличане, като разкъсана въздишка, като небе, което ме притиска. В кафявата плът на земята, населена от живота преди мен, протяжно и бавно прониква тъмният стон на гората, мълчаливата ѝ гордост, че се възправя, че в клоните ѝ вече звъни светлината на птиците.

Един час. Последен час. Отлита. Пилеем го.

*

Дъждът в тази тиха гора идва неочаквано. Сипе се тихо – като конфети на бал, макар да носи в себе си тътен и желание да преобърне гората. Ала отстъпва, отминава някъде през тишината ѝ.

*

Вик разкъса тишината. И проплава надолу разперена шишарка – пролетна сълза на гората.

*

Капки дъжд се стичат по сребристите борови клони. Слизат облаци в тях, полутонове се сгъстяват, а гората облича своята мантия и потръпва.

Юни е. Бели капки. Бял копнеж.

*

Прозира слънце през клоните, сипе свила и с тънка дантела покрива градината – пътека за стъпките леки.

*

Чета във здрача стихове. Синьо-бяла, светлината в тях пред мене се разстила, изпълва тайниците на душата ми.

Благозвучието е ръка, която разпилява косите ми, когато съм сама, и неоновите отблясъци отвън не са така зелени и студени.

*

Има ли възраст камъкът? В очертанията му мъжделее цвят. Прилягат в грапавините му една по една сенките на гората, тревата линее край него и отново го покрива, а той, без възраст, очаква новата ѝ младост. Камъкът е едно мъчително съзерцание на буйното движение, на пролетния кръговрат, на лятното горене и есенната леност. Разсичат го линии. Оформят вдлъбнатини. В долината на сърцето.

Седиш върху камъка и по скулите ти са нанесени очертания, шарки и линии от ръката на дързък майстор. Камъкът се покрива с мъх и ти се сраствaш с него. Толкова загадъчен, че вече се питам – дали наистина си бил?

ВАНЯ КОЛЕВА

„ТВОРЧЕСКИ КИЛВАТЕР“ ИЛИ СЛЕДА ДА ОСТАВИМ СЛЕД СЕБЕ СИ

„Творчески килватер. Сборник на Сдружението на писателите – Варна“ (ISBN 978-619-7600-21-6), излезе в началото на 2022 г. и е посветен на 30-годишнината на вестник КИЛ, в разгънат вид – „Култура, Изкуство, Литература“. С тази книга, внушителна като обем – 222 страници, и включваща текстове от 62-ма автори, организацията отбелязва юбилея на своето представително издание, което с годините се превърна в институция.

Сборникът е изискан като оформление, художествено осмислен и изящно раздвижен с картини на художника Радко Мурзов: на кориците – с диптиха „Варненски хоризонти“, като на първа корица е „Изгревът“, на четвърта – „Залезът“; а вътрешно, в началото на всеки раздел, са дадени образци от цикъла „Пулсации“. Творецът имаше свой оригинален проект за разработване на кориците, но с тази задача се зае екипът на Издателство МС – Варна.

Графично-образната визия и цялостното излъчване на сборника – такъв, какъвто е във финалния му вид, са дело на дизайнера Кирил Тодоров, постигнати със съдействието на г-н Петър Тодоров. Благополучна се оказа идеята им да приложат снимков материал, удостоверяващ разностранната през годините съвместна работа на Издателство МС и Сдружението на писателите. Фотосите напомнят за юбилейното издание по повод 20-годишнината на организацията – „Летопис на извисената духовност“ (на с. 114), авторско дело на Веселина Цанкова и д-р Марко Илиев; в. ЛИТ – „Литературен глас“, от юни 1991 г. (на с. 126); приложението на в. КИЛ – „Алманах за култура, Варна“, бр. 4, 2015 (на с. 174). Така времето незримо се сгъстява, духовните енергии се концентрират, а естетическото изживяване облагородява и възвисява.

На с. 11.

БЕЛЕЖНИК

НИКОЛА АНКОВ

ИЗ „ДНЕВНИЦИТЕ НА ЕДИН УМНИК“

Някой ден ще се срещнем в ъгъла на Времето. И ще се прегърнем Минало и Бъдеще в Сегашно непростимо.

Пролетта капе в капчуците монотонно: кап-кап. И прогизват хорските надежди, вкопчили се в душите си, като за последно.

Паякът плете мрежите си в ъглите. Бавно и методично. Залага за храна за паячетата си.

Поетът заплита стихове, за кого ли, Бабо Мравке... И той, като Щуреца, не мисли за зимата на нашето недоволство.

Есента вали кестени по паважа при силен брийз де маре. И от това на никого не му пука.

Особено пък на Морето.

Всеки си плетеше сметките скришно. Но животът най-тънко им ги оплете. Просто бяха забравили да го попитат.

ОТПРАТКИ

Д-р Марко Илиев – поздравителен адрес за 85-годишнината му – на с. 3.

Турхан Расиев – за 80-летието му – на с. 4.

Гостуват ни: Снежана Галчева и Дора Господинова – на с. 5.

Представителният духов оркестър на ВМС – на с. 6–7.

Младежка лира – на с. 8.

ХУДОЖНИК НА БРОЯ

ВЕНЦЕСЛАВ АНТОНОВ – С ЮБИЛЕЙНА ИЗЛОЖБА ЖИВОПИС

Юбилейна изложба на художника Венцеслав Антонов – живопис, представи варненската галерия „Графит“ от 6 до 13 април 2022 г. Експозицията бе открита навръх 80-ия рожден ден на именития творец – на 6 април. В залите на галерията бяха изложени 28 картини.

Венцеслав Стоянов Антонов е роден на 6 април 1942 г. в гр. Бяла Слатина. През 1971 г. завършва „Приложна графика“ при проф. Александър Поплилов, а после и „Пространствено оформление“ в Националната художествена академия – София. Работи в областта на кавалетната и приложна графика, плаката, живописта, скулптурата, пространственото оформление и илюстрацията.

Венцеслав Антонов – „Композиция II“, 2015 г.

На с. 11

In memoriam
НИКОЛА АНКОВ

На 27 януари 2022 г., ненавършил своите 73, тръгна към Вечността един от ярките творци в Сдружението на писателите – Варна, – Никола Анков, Докторът…

След себе си остави научно-изследователски трудове, поетични и есеистични текстове, безброй спомени, пръснати из фейсбук и в различни сайтове, на които сътрудничеше (например в hulite.net), както и множество бележки, нахвърляни небрежно или още ненаписани, но споделяни пред приятели и близки. Обичаше да разказва, но дали е започнал да пише и доколко – своята лирична проза за Варна, ще покажат архивите му, ако някой се заеме да ги проучва. Беше влюбен в родния си град, в Морето, с което бе и съдбовно свързан от плаванията си като лекар. Може би затова подписваше много от своите текстове с уточнение: „От брега…“ Беше запленен от театъра и поезията, от музиката и изкуството, които обикновено изписваше с начална главна буква. Боготвореше Яворов и Павел Матев и опитваше да се докосне до тяхната поезия. Никола Анков бе талантлив автор, но преди всичко – ведра душа и изключително добър човек и приятел. Душата му бе изпълнена с поезия. Животрептящо бе стремлението му към изящното и красотата. Негова здрава опора бяха Вярата в светлината у Другия и Надеждата. Надежда, че изпитанията отминават, остават зад гърба на човека, и че Животът продължава! Имаше своите разочарования, но умееше да ги превърне в поезия и да ги надмогне. До последните си мигове продължи да пише – за крехкостта, която носим; за силните чувства, които преминават отвъд времето.

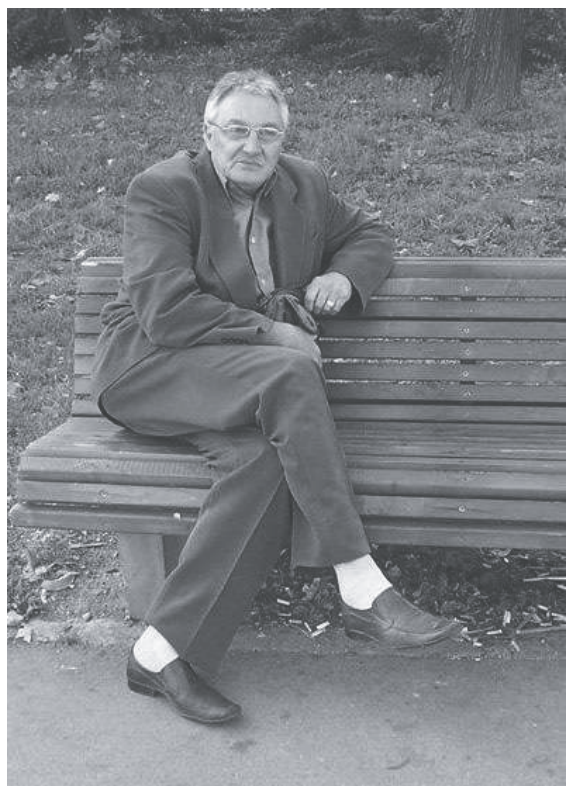

Роден на 7 септември 1949 г. във Варна, Никола Асенов Анков е завършил Медицинския университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ в родния град, специализирал „Акушерство и гинекология“ и „Психология на сексуалността“. Професор, д.м.н.

В късната си мъжка есен издава няколко книги: „Епистоларно с капчици от роза“ (2012), „Отвесно време“ (2013), „Паунови вселени“ (2018).

Тръгна си Докторът, но остави спомени – у своите колеги и у пациентите, на които е помагал в трудните им мигове, когато е извиквал Живот. Остави поетичните си блянове и прозрения – у почитателите на Поезията и Словото.

Бог да прости Никола Анков!

МАРИН БОЯДЖИЕВ

На Колето

Когато си отивам, оставете
да дойде тя със царствена походка!
Облечете я с най-модните ѝ дрехи.
Позволете ѝ да разпилее листите,
изписани със мойте глупости,
да влезе във компютъра, да провери
дали за нея нещо съм написал,
и подгответе пищно тържество
с претрупани трапези, с вино и ракия!
Запейте песента за храбрия юнак,
лежащ със девет рани куршумлии,
десетата – с нож прободена.
Все още много го боли...
Покажете ѝ и ножа, с който е прободен,
тъй много време сте го пазили!
Тогава неочаквано тя сълзи ще пролее…

Най-сетне аз ще се надигна,
като в оня разказ на Джеймс Джойс,
ще грабна и бутилката,
ще се обадя неочаквано:
„Не плачи! Не ти отива!
Ще се размаже гримът и ще видят
колко смъртно бледо е лицето ти!“

И ще я хвана за ръка, и ще я водя,
защото сълзите замрежват нейните очи...

Така нататък ще вървим в безкрая...
Смърт няма! Ще се върнем след години,
но всичко няма вече да е същото...

28 януари 2022 г.

ДИМА ДИМИТРОВА

ДУМИ ЗА ЕДИН ПРИЯТЕЛ

На Ангел Дюлгеров

„Думи от дългия път“[1]
на Ангел Дюлгеров.
Тази книга е твоята човешка библия.
Борис Христов е написал своите
стихове.
А, ти до дъно разбули душата му и ни
поднесе онова, което е искал да каже –
на нас, недостигналите неговия ръст.
Позволявам си, искам прошка,
че аз, дребната душица, ще ти
прошепна:
Не знам дали той ще остане
някога в литературата на първо място,
но че ти ще останеш, съм убедена!
Защото имаш знанието, уникалното
дар-слово, добротата човешка и
златно перо в ръката.
Остани жив за нас!
Поклон!
И венец от мен!

———

1. ДЮЛГЕРОВ, А. Думи от дългия път. Онтология на болката в поезията на Борис Христов. Варна: Онгъл, 2019.

НИКОЛА ИЛИЕВ
(19.XII.1946 – 10.I.2001 г.)

21 години от кончината на поета Никола Георгиев Илиев станаха на 10 януари 2022 г. Той е един от 26-имата участници в Учредителното събрание от 17 септември 1990 г. и председател на Сдружението на писателите – Варна, в продължение на мандат и половина (1997 – 2000 г.). Автор е на стихосбирките: „Късна птица“ (Варна, 1987); „Сетива за всичко“ (1992); „Селения на чувствата“ (Варна, 1996); „Вътрешно море“, „Упорито сърце“ (2000); „Последен апостроф“ (посмъртно).

* * *

Веднъж и аз по черен път вървях
да видя – докъде ли ме извежда?
С душа неясна доста време бях,
безрадостен, без никаква надежда.

И питах се: какво ме изкуши?
Не търсех ли на дъното на мрака,
където всяко дело се руши –
да блесне светлинка поне оттатък?

И вихър тъмен дълго ме владя.
Но оттогава черен път не търся.
Днес с нова сила тръгвам да градя
и мисля си: дано да не е късно.

Съмненията пак са моят ад,
от който сам излизам да ви срещна
с душа, отворена за тоя свят –
праведна толкоз, колкото и грешна.

ЕМИЛ ИВАНОВ
(3.III.1957 – 17.III.2010)

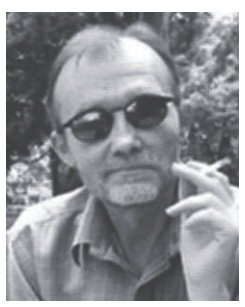

65 години от рождението на Емил Иванов отбелязахме на 3 март 2022 г. Редактор във в. КИЛ („Култура, Изкуство, Литература“). Автор на стихосбирките: „Далечни кръстове“ (1994) и „Блуждаещи присъствия“ (2008). Лауреат на награда за „високо поетическо майсторство“ от Шестия конкурс „Веселин Ханчев“ – Стара Загора (1989).

КРЪСТ

В живота – това странно задължение –
разкъсван от признателност и мъст,
запитай се без страх от унижение:
тежиш ли повече от своя Кръст?

Изгуби ли пак смисълът значение,
щом с непосилното премериш ръст,
ти прецени, тъй както след сражение:
тежиш ли повече от нечий Кръст?

Напуснат ли те страст и дръзновение,
с душа, преляла се със мрака гъст,
доосъзнай след подвиг и падение:
тежиш ли повече от жертвен Кръст?

Смъртта – това последно заточение –
облъхне ли те с дъх на гнила пръст,
ти я запитай в миг на облекчение:
тежиш ли колкото Господен Кръст?

ВЕЛИЧКА ИВАНОВА
Читалищен секретар на Народно читалище „Св. св. Кирил и Методий“ – 1927 – с. Тополи.

ЕДНА ГОДИНА БЕЗ ИВАН ДЕМИРОВ
(16.III.1951 – 23.XII.2020 г.)

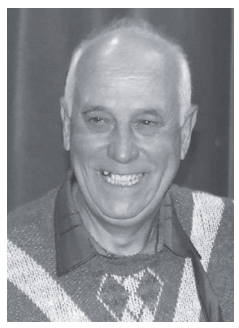

Иван Демиров е роден в гр. Варна, където завършва средното си образование. Постъпва в Полувисшия институт в гр. Силистра, но по семейни причини не го завършва. Първите си стъпки в поезията прави на 13 години. Има написани 8 книги, но по финансови причини издава само три: „С очите на дете“ (лирика), „Формула априлска“ (стихове за деца) и „Следи“ (лирика, 2005). Текстовете му за песни са около 800, като химните му са 24, а песните за комити и Капитан Петко войвода – 54.

Лауреат е на Голямата награда на фестивала „Песни за Капитан Петко войвода“ в кв. „Галата“, Варна, през 1999 г. – за текста на песента „На Батовските мелници“. През 2004 г. за песента „Яболка от Петрич“ му е присъдена Голямата награда на „Пирин фолк“ в гр. Сандански. От конкурса „Листопад на спомените“ – гр. Варна, е носител на Голям и Малък „Сребърен лист“. На фестивала „Да опазим българското“ в гр. Средец получава Първа награда в раздела „Словесен фолклор“. Надарен с изключителна чувствителност, Иван Демиров отказва да приеме някои грешни, според него, стъпки на съвременното поколение. Дори незначителна на пръв поглед случка можеше да го вдъхнови, за да я превърне в прочувствено стихотворение, което да ни разплаче… а и самият той се разплакваше, докато го рецитира.

ИВАН ДЕМИРОВ

ОДА ЗА ХЛЯБА

Аз зная твойта сладост – ХЛЯБ,
защото съм роден в години
след края на една война,
преминала като лавина!

И хлебородните поля
пося със бомби и снаряди!
Реколта мъртъвци прибра,
а живите без хляб остави!

И зная твойта сладост – ХЛЯБ,
че в селска люлка залюлян съм
и в жетвените ни поля,
аз пак от щастие пиян съм!

В земята съм забивал плуг
и сред сеячите съм крачил,
а в предпролетния студ,
огньове кукерски прескачах…

И помня твойта сладост – ХЛЯБ,
защото детството си помня,
че аз, когато бях хлапак,
съм тичал със жетварска стомна…

…и помня селската ни пещ,
сияйното лице на баба,
дъхът на залъка горещ,
и преклонение към ХЛЯБА!

ПОЗДРАВИТЕЛЕН АДРЕС
До господин Марко Илиев

Уважаеми господин Илиев,

Членовете на Сдружението на писателите – Варна, най-сърдечно Ви поздравяват във връзка с Вашата 85-годишнина!

Навлязъл в литературния живот още в края на 50-те години на миналия век, скромно и всеотдайно творите с новаторски подход в областта на поезията, прозата, литературната и театрална критика, литературознанието, неформалните текстове. Още оттогава Вашата творческа цел са и си остават експериментът и извънобективните изменения на художествения свят.

Като част от новата варненска литературна вълна в началото на 60-те години, заедно с други писатели успявате да разчупите застоялия културен живот в града. Житейският Ви път преминава през Българската национална телевизия, Радио Варна и други медии, където трайно оставяте своите творчески следи. Участието Ви в национални и международни конференции в областта на литературознанието е белязано с креативност и новаторски подход. Със същия ентусиазъм се включвате в кръгли маси в областите на културата и националноисторическата памет. Безпокойнотърсещият дух Ви подтиква да станете, заедно с Иван Трояски, Веселина Цанкова и други варненски творци, един от основателите на Сдружението на писателите в града, веднага след промените през 1990 година. Под Ваше ръководство – като редактор (от брой 1 до брой 6 за 1992 г.) и особено като главен редактор (от брой 1 за 1993 г. до брой 19 за 2005 г.), изданието на Сдружението – вестник КИЛ („Култура, Изкуство, Литература“), се издигна до национален рупор на най-доброто в областта на съвременната литература и култура, място за изява на млади творци от страната. Така утвърдихте концепцията на КИЛ като вестник, обхващащ литературния и културния живот в България. Благодарение на Вашите усилия се организираха писателски срещи на членове на Сдружението с творци от Варна, Шумен, Пловдив, София, Бургас, Добрич, Велико Търново.

Освен всичко това, бяхте част от колектива, съставил учебника по литература за XI клас за годините 1993, 1994, 1995, със студията си за Йордан Йовков.

В края на 60-те и началото на 70-те години създадохте нова художествена система, бихме я нарекли метод или школа, и ѝ дадохте името „Интеранулизъм“, която стана публично известна през 1993 г. и в основата на която стои концепцията за вътрешната обреченост на личността и аисторичността в литературата и изкуството. Представихте я най-напред от страниците на в. КИЛ, а по-късно я включихте в манифестната си книга „Концентрати“ (разкази, новели, 2003).

Наред с всичко това, сте автор и на културологичната книга „Театрални и филмови пристрастия“ (2000); на стихосбирката „Утринно здрачаване“ (2004); на романа „Последните“ (2008), както и на продължението – „Отново: театрални и филмови пристрастия“ (2012). По повод 20-годишнината на Сдружението на писателите – Варна, в съавторство с Веселина Цанкова, представихте историята на организацията във впечатляващата книга „Летопис на извисената духовност“ (2011).

За обща радост: на Сдружението на писателите – Варна, но и на града като цяло, значимостта на Вашата дейност беше оценена в края на 1998-а и началото на 1999 г. от Международния биографичен център в Кеймбридж, Великобритания, с четири номинации – в категориите „Изтъкнати личности на XX век“, „Международен човек на годината“, „За постижение на XX век“ и „2000 забележителни интелектуалци на XX век“.

Вие, доктор (по филология) Илиев, сте в основата и един от стълбовете на нашето Сдружение и ние горещо Ви приветстваме по повод на юбилейната годишнина, като Ви желаем здраве, творческо и житейско дълголетие.

Сдружение на писателите – Варна

МАРКО ИЛИЕВ

ИНТЕРАНУЛИЗЪМ (INTERANNULLISM)
Нашата художествена система (метод, школа)

Основна творческа теза

В основата на нашата (моята и на тези, които я споделят) художествена система стои тезата за вътрешната обреченост на личността. ФОРМУЛИРОВКА: Всяко трагично изживяване и всяка психотравма, породени от краха на илюзиите и стремежите, представляват поредна реализация на нашата вътрешна обреченост. Преди да пристъпим към теоретическа обосновка и практическо приложение в художествени произведения на основната творческа теза, първо ще дадем пояснение на въведеното от нас понятие ВЪТРЕШНА ОБРЕЧЕНОСТ НА ЛИЧНОСТТА.

За разлика от външната обреченост (обреченост от външния свят), която не отричаме като програмирана даденост и не отхвърляме като художествено внушение в произведенията на екзистенциалистите и абсурдистите, вътрешната обреченост на личността е субективна обусловеност, кореспондираща с външния свят, но непредопределена от него. Нейната същност е в непреодолимите стремежи на човека към възможни, но нереални обекти, взаимоотношения и други цели. Като форма на проявление тези стремежи са конкретизирани в една или друга мечта, която ние разглеждаме като градивен елемент на трагичното.

Неслучайно отпреди Дон Кихот на Сервантес и след него до Княз Мишкин на Достоевски, и след него всички мечтатели са трагични личности. Но това не означава, че комичните натури не са трагични. Нали и те никога не са се отчуждавали от мечтата. Нали и комизмът е форма на трагизъм, както и обратното. И Дон Кихот е комичен и трагичен едновременно, и всички мечтатели преди тях и след тях са комични и трагични едновременно. Спомнете си Шарл Бовари на Флобер, когато в момент на пълна безпомощност и отчаяние от присмеха на новите си съученици едва не заплаква, учителят го наказва да напише за домашно двадесет пъти „Смешен съм“, защото е взривил класа от смях и е провалил урока. Всъщност какво са трагизмът и комизмът, ако не различно ситуиране на стремежите, наблюдавано от околните, водещо до един и същ резултат.

Като казвам или пиша „всички мечтатели са трагични личности“, това не означава, че деля хората на „мечтатели“ и „немечтатели“, защото всички са обладани от някакви стремежи, конкретизирани в едни или други мечти. За мен всички хора са мечтатели. Тук очаквам масови възражения в смисъл, че в края на двадесетия век почти не са останали мечтатели, а преобладават практичните, бруталните, грубо проявяващите своите стремежи хора. Съгласен съм с такава констатация, но тя не опровергава моята теза за вътрешната обреченост на личността, защото понятията „стремеж“, „мечта“, „мечтатели“, които използвам, не са етично оцветени.

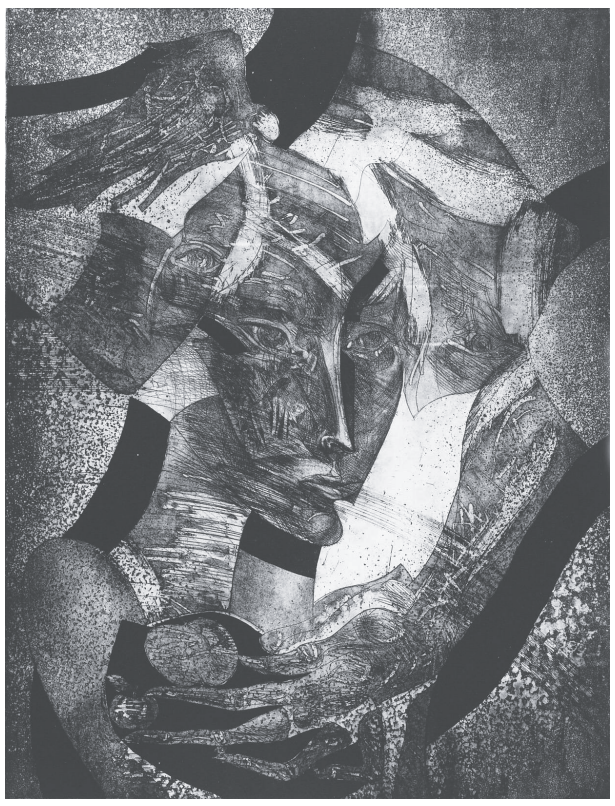

Венцеслав Антонов – „Театър Но“, 1984 г.

Нравствените проявления на стремящите се хора не отменят тяхната трагедия.

Да, трагедията на човека е в стремежа му към знание, признание, любов и свобода, чиято съвкупност наричаме щастие. Невъзможни са желаните познания, признание, любов и свобода, всички едновременно, в максимална степен или възможно най-близка до максималната, каквито обитават в мечтите на всеки от нас. Невъзможни са, защото стремежът предизвиква прегради и ограничения, непреодолими. Най-абсурден от тези едновременни стремежи е стремежът към свобода. Свободата на човека е възможна само при липса на стремежи – само тогава той няма да има пред себе си стени, прегради, бариери.

Ти не можеш да имаш друга съдба, различна от тази, която имаш, и напразно правиш опити, все по-отчаяни и утежняващи, да коригираш нещо в живота си, да отхвърлиш, да взривиш, нещо, което не е толкоз лошо в сравнение с отреденото на други и по този начин се оказваш по-несправедлив към себе си, отколкото е твоята съдба към теб.

Митологичен израз на тезата

Но стремежът у човека няма алтернатива, защото е негова окончателна присъда. Присъда, произнесена от Прометей, който е запалил стремежа у човека, за да го лиши от свободата, дарена му някога от Зевс. Присъдата над Сизиф по същество е също Прометеева присъда. Ще разширя този митологичен израз на тезата за вътрешната обреченост на личността, като се спра по-подробно на феномена Сизиф.

Кога Сизиф е по-отчаян и лицето му е по-печално – когато бута камъка нагоре, към билото на планината, или когато се връща празен към подножието на същата планина? Безспорно при завръщането. Лицето му е по-печално не защото го очаква ново бутане, а защото и при поредното изкачване не е бил достатъчно напрегнат, концентриран и бърза, бърза към подножието на планината с мрачно, печално лице, но бърза, подтикван от стремежа да опита отново, бърза със закана да постигне най-после нужната достатъчна напрегнатост. При всяко слизане той мисли, че всичко не е било изчерпано. И това навярно му се струва добро, шанс. И тази мисъл извежда надеждата от клинична смърт, осмисля абсурда на повторението. „Добре е, че мога да опитам отново“ – си мисли той и в подножието на планината лицето му се разведрява. Нали и потъналият в мрак Едип казва: „Въпреки толкова изпитания всичко е добре.“ И Албер Камю би посъветвал Сизиф да опита отново, да бърза, когато слиза към подножието на планината, да бяга, ако е възможно, защото смята, че „Невъзможно е да открием безсмислието, без да се изкушим да напишем ръководство за щастието.“

Ние обратно, бихме посъветвали Сизиф да не бърза, да слиза колкото е възможно по-бавно, стъпка по стъпка, да си почива дори. Ако боговете не му позволяват да спира, тогава да симулира, че бърза, да се препъва, да залита наляво-надясно, като по този начин удвоява, утроява пътя към подножието на планината, където се заражда стремежът. Никой от нас не би могъл да избяга от стремежа, на който е осъден, но поне да забавя стъпките към него.

Изначалният стремеж у човека към познание, признание, любов и свобода го е довел до днешния абсурден свят, в който той живее, светът на индустриалната реалност, алиенацията, конформизма. Той определя и облика на съвременната литература, същността на съвременното художествено светоусещане изобщо.

От света на вещите в живия живот до алиенираните персонажи в литературата има само една илюзорна крачка, в чиито предели тържествува абсурдът. По отношение на тази митологична троица на нашето време (индустриална реалност, алиенация, изкуство) всички сме атеисти, но съзнавайки своите нулеви шансове да се борим срещу нея, прибягваме до хитростта да изграждаме все повече и по-величествени храмове в нейна чест, за да я умилостивим. Защото ни се струва още по-голям абсурдът да се внуши по художествен път в литературата присъда над човека за всички негови открития, просветления, безспорни и измамни съвършенства, за всички творения велики с най-хуманни помисли, които ни убиват. Човек не може да произнесе такава присъда, защото самият той е подсъдим пред съда на Прометей. Защото присъдата над Сизиф и над днешния човек е Прометеева присъда.

Като не е в състояние да произнесе присъда над научно-техническата революция и нейните токсини, човекът е принуден да възприеме за свое основно поведение конформизма по отношение на индустриалната реалност. Конформизмът като трайна психическа субстанция мутира неусетно в алиенация, и по този начин се превръща в народопсихология. А нарастващият брой на стресовите ситуации, породени от индустриалната реалност, мотивира проявите на неодекаданса, изразявани като светоусещане на духовна криза в литературата и изкуството въобще, влечение към всичко болезнено, несигурно, ирационално. На такава основа са изградени и повечето от теориите за модерния художествен сенсибилитет, включително и на нашата художествена система.

———

ИЛИЕВ, М. Концентрати. Варна: Славена, 2003. – Цит. по: *Паметта на българите*. [Online] 25 януари 2018. Available from: http://www.pamettanabulgarite.com/profiles/blogs/interannullism?xg_source=activity

ТУРХАН РАСИЕВ – ИЛИ 80 ГОДИНИ С ВОЛЕН СМЯХ И МЪНИЧКО ТЪГА

Разпознаваеми са хуморът и сатирата на Турхан Расиев, който празнува своето 80-летие. Провокирани най-често от актуални събития и ситуации. Отзвук от злободневни проблеми и грижи, от наблюдения и оценки за поведението и нравите на съвременниците. Израз на лични оценки и премисляни свои или чужди представи. Екстракт от наследена мъдрост – припозната от предци и усвоена в годините, но и натрупан житейски опит, нерядко – горчиво изстрадан и скъпо заплатен опит, епиграмите и афоризмите му, или кратки, сентенционно изведени изречения, шеговито наричани от него „Неразумни мисли“, или пък любопитните „Турханови закони“, са ироничен поглед и усмивка, примесена с немалка доза тъга. Плод на критичното око и непримиримостта на автора срещу човешките кривици, поръсени със силата на смеха, неговите „Медени черупки“ уж подслаждат, а всъщност дращят и невидимо „хапят“, разравят и дълбаят в мислите и съзнанието на читателя. Остри, пиперливи понякога, но добронамерени. Поднесени находчиво, често ритмизирани и римувани, творенията на автора се помнят лесно, преповтарят се, за да се превърнат в „подправката“, която човек избира, за да даде аромат и да подкрепи собственото си слово. И така, дори да се смее, читател и слушател усещат подкиселяващия и нагарчащ вкус на истината, от която често боли.

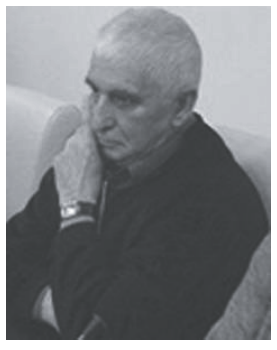

Ангел Дюлгеров, задълбочено изследвал творческата му дейтелност, пише: „Едно от най-големите достойнства на сатирата на Турхан Расиев е да оживява въпреки безбройните идеологически, социални, културни и пр. реформи. За поколения българи името му неизменно се свързва с таланта да се гледа отвъд нещата на живота, там, където властват безпощадните механизми на човешките несъвършенства – властолюбието, меркантилността, безпределната алчност.“[1] И още: „Смелостта на Турхан Расиев да критикува нравствените пороци и морални недъзи на обществото, да резолира в блестящи епиграмни образци лъжливите послания на властващите лозунги за равноправие, благосъстояние и демократични промени, извира преди всичко от неприемането на такива обществени и социални явления, като диктатурата, мързела, апатията, бездействието, популизма.“[2]

Турхан Расиев е роден на 28 януари 1942 г. в с. Генерал Киселово, Варненска област. За себе си казва: *„Произхождам от средно сериозно семейство. Родителите ми обичаха смеха, но не се шегуваха, когато трябваше да ме накажат за някоя лудория. Името на родното ми село е хем генералско, хем кисело. Затова често правя генерални изводи за властта и предизвиквам кисели усмивки у политиците. Женен съм, имам две дъщери и две внучки. Те взеха поука от бедното ми положение и не се занимават нито с литература, нито с изкуство. През 1969 г. завърших специалността „Икономика на строителството“ при ВИНС „Д. Благоев“ (днес – Икономически университет) – Варна. Но не работих нито един ден по специалността си, защото не исках да преча на тогавашното социалистическо строителство, нито пък строителството да се оправдае за калпавото си качество с мен.“*[3]

Турхан Расиев започва да пише като ученик в Първа гимназия – гр. Добрич (първо на турски език), и в гимназията в гр. Вълчи дол (на български език). Работи като журналист във вестниците „Варненски бряг“ – Златни пясъци, и „Девненски възход / Седем дни“ – гр. Девня. Първата му хумористична книга – „Човещина“, излиза на турски език през 1968 г., а първата му книга на български език – „Не плачи последен“, се появява през 1978 г. Вече над 50 години се занимава с хумор и сатира. Печатал е във всички вестници и списания на България, които имат хумористични страници. Автор на около 25 книги. Негови хумористични творби са публикувани в Русия, Турция, Румъния, Молдова, Литва, Македония, Сърбия… Участва в антологиите за афоризми, които излизат през 2018 г. в Сърбия и Македония. Съставител е на антологията „Българският афоризъм“ (2009) и на много други сборници с афоризми и епиграми от български автори.

Получавал е награди от конкурсите за хумор и сатира в Сопот, Брацигово, Свищов, Кубрат… През 1989 г. му връчват награда „Габрово“ – за активно присъствие в периодичния печат, а през 1990 г. – специалната награда „Настрадин Ходжа“ – за цялостно творчество на турски език, от конкурса „Настрадин Ходжа и нашето време“, проведен в София под егидата на ЮНЕСКО. През 2012 г. става носител на литературната награда „Варна“ – за цялостно творчество на български език.

Честит да е Турхан Расиев! Да е здрав и дълголетен – и да не спира да ни изненадва с остротата на проникновенията си! Имаме нужда от аромата и многобагрения негов смях!

---

1. ДЮЛГЕРОВ, А. *Турхан Расиев. Сатирикът – опонент на всички власти.* Варна: Изд. „Онгъл“, 2020, с. 16.
2. Пак там, с. 17.
3. ДЮЛГЕРОВ, А. *Турхан Расиев. Литературна анкета.* Варна: Изд. „Онгъл“, 2020.

ВЕНЦИСЛАВ БОЙЧЕВ

ДРУЖЕСКИ ШАРЖОВЕ

ТУРХАН РАСИЕВ

Пред Бога на морето има коз –
във Варна служил е като матрос.
На флота младостта си е отдал,
той бог е в сатирата, адмирал.

ШАРЖ – II

На 28 януари, лето Господне 1942-ро (баш посред зима) по българските земи се ражда хан Турхан.

Не всеки се ражда хан – обикновено престолът се наследява.

За да забавлява себе си, а и поданиците си, се занимава с хумор и сатира.

А като всеки сатирик, е и малко кисел, но това е от името на родното му място – Генерал Киселово.

И нали е хан, издава закони – ТУРХАНОВИ ЗАКОНИ, за да има с какво да се занимават поданиците му през свободното си време.

Велики хане, пази се от хора, които ти правят вятър – те първи ще те издухат.

Твой поданик:
Венцислав БОЙЧЕВ

ХРИСТО НЕДЯЛКОВ

ТУРХАН РАСИЕВ
(Шарж)

В литературната нива
не оре ред по ред.
Той, сатирикът,
букви засажда, лехи полива,
та да има в литературната нива
и малко коприва,
поне един крив ред...

ЗА ТУРХАН РАСИЕВ – ОТ ПРИЯТЕЛИТЕ, С УВАЖЕНИЕ

ШАРЖ – II

Той не щади Богоизбраните,
нито чедата на Дявола рогат.
Разтуха е за онеправданите
пиперливият му САМИЗДАТ.

Туристическа агенция „Трас Киселовски“®
Пътувай безгрижно – Отдъхвай престижно!

Нашите туристически агенти
Оторизираните от нас туристически агенти
се идентифицират на своите витрини
с рекламни стикери на „Трас Киселовски“®
Специални отстъпки
Клиент с чувство за хумор
За всяка програма се предлага конкретна отстъпка.
(За усмихнат клиент – допълнителни бонуси)
Редовен клиент
Ако сте пътували на екскурзии с нас
през две последователни нечетни високосни години –
маршрут по Ваш избор
ВИП Фамилия
Изключително предложение за семейства
с деца над 18 години
(За неработещи деца – допълнителни отстъпки)
Пенсионер
Индивидуални отстъпки, съобразени с капризите на клиента
Има възможност да се ползва само една отстъпка по избор от страна на туристическия агент
Целогодишна дестинация
Тур: *Хан „Расиев“*
В колоритна жанрова обстановка предлага:
подлютени афоризми
свежи анекдоти

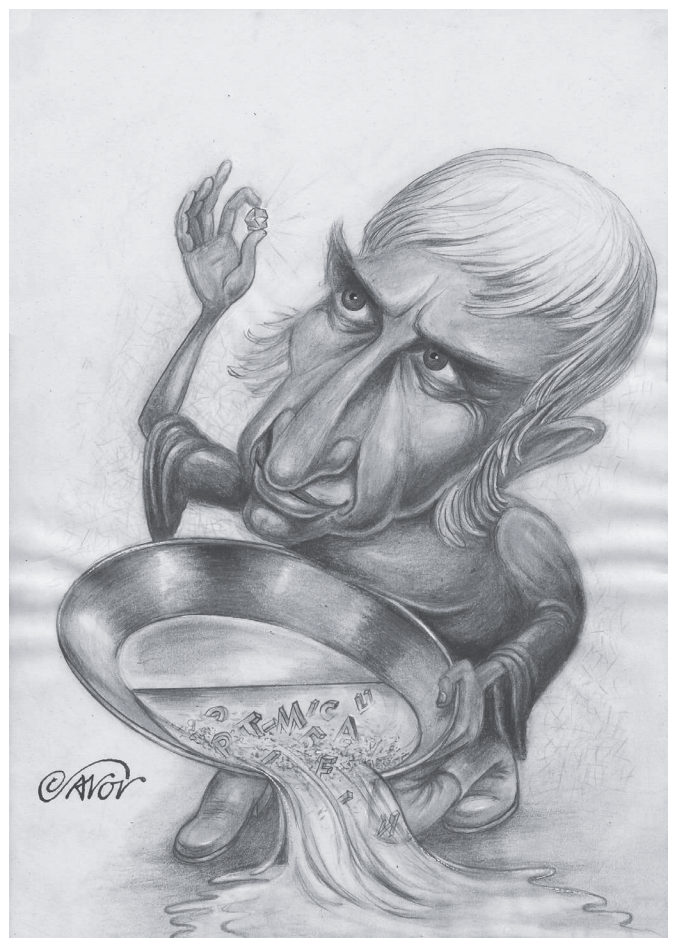

Художник Йовчо Савов

прясно размразени вицове
разрошени мисли в пикантен сос
гурме – балканска кухня
фолклорни ритми & модни танци
SPA процедури & хумористични каламбури
Интернет – безплатен в целия хан
Празнична дестинация
Тур: *Хански мезета & питиета*
В изискана стилна обстановка ще се наситите на:
майсторлъшки мезета „Хан Тур“
пастърма, овкусена с пиперливо „Ханско езиче“
суджук, опушен с „Хански въздишки“
отлежали бутилирани вина от регион „Хана“
коктейли „Ханска шатра“

Гостуват ни

СНЕЖАНА ГАЛЧЕВА

Снежана Галчева е поет и журналист. Родена е в гр. София, има висше образование – специалност „Българска филология“. От 22 години живее и работи в САЩ. Автор е на шест книги – четири поетични: „Мигове и вечност“, „Мост към светлината“, „Космични послания“, „Когато думите не стигат“, както и на две в проза: „Като цвете в скалата“ – литературен обзор, и „В десет въпроса“ – публицистичен сборник. Книгите ѝ са част от фонда на славянската секция на Библиотеката на Конгреса във Вашингтон, САЩ. Носител е на награда за поезия в Международния поетичен конкурс в Париж, Франция, 2011 г.; награда за поезия от Центъра за европейска култура „Алдо Моро“ в Лече, Италия, 2012 г.; „Народен будител“ – 2013 г., България, и др. Дебютната ѝ книга в проза – „Като цвете в скалата“, е номинирана за годишните награди на СБЖ за 2017 – 2018 г. за документалистика и публицистика. Публикува свои материали – интервюта, стихове, есета, литературни обзори – в периодичния печат в България, САЩ, Германия и други страни. Името ѝ е познато сред българската общност в САЩ с организиране и отразяване на обществени и културни събития, литературни четения, участия в проекти на различни организации и др.

От 2016 г. е част от екипа на в. „България СЕГА“ в Чикаго. Инициира създаването и провеждането на Фестивал на българската култура в Чикаго – 2015, 2017 и 2019. Организатор на международния литературен конкурс „Изящното перо“, основател и председател на Салон за българска култура и духовност в Чикаго и вицепрезидент на Конфедерацията на българските организации и дейци в чужбина. Член е на Съюза на българските писатели, на Съюза на българските журналисти и на Дамски литературен салон „Евгения Марс“ – София.

БЪЛГАРСКИЯТ ХЛЯБ

От старо време още знам,
че с молитва
пред хляб се коленичи.
Покълналото зрънце от земята
израства в класове,
за да има на софрата
залък свят –
дарил ни с радост
и опростил ни грехове.

С парченце хляб и сол
баба ми завършваше обяда
и казваше, че само
с кръстен знак и благи мисли
към него се посяга.

Предците ни пред хляба
се прекланят.
От векове...
Защото знаят,
че с Любов и Вяра в Слово
той за тях се претворява
в тялото Христово.
С хляб и вино
почитат мъртвите си синове,
със мед и пита благославят
първи стъпки на дете.

А имало е дни, когато
в смутно и невярно време
със скръб и отровна мъка
хлябът бил замесван...
И за да не горчи –
сълзите смесвали се с песен!

Венцеслав Антонов – „Ева“, 1979 г.

ДВЕТЕ КРИСТАЛНИ СТАТУЕТКИ

В антикварния магазин
на Long Grove

В стъклена витрина на стария шкаф,
забравени, захвърлени в двата ѝ края,
две кристални статуетки аз видях –
два лебеда изящни, изваяни красиво.

Две лебедови статуетки от кристал,
две души, една във друга преродени...
Оставени в двата края на света голям,
като че от карма съдбовна разделени.

Сгушени сред вещи и антики стари,
никой не знаеше, че те съществуват.
Притихнали, сякаш самите разбрали,
че само скъпи вещи днес се купуват.

На моя шкаф са те сега един до друг –
регърнати и сгушени във мрака.
За тях целият живот събран е тук,
щастливи, че някой някого очаква.

ПОДАРЪК ЗА ТЕБ

Във времето забързано
и еднакво подредено
не знам какво да ти даря,
за да станат дните ни по-цветни
и да заехтят като бушуваща река.
Жестове, усмивки и тревоги
изтичат покрай нас като
пясъчна следа...

Бих искала с думи светове да сътворя,
в които господар да е човешката
любов.
Да я има и за малкия човек,
останал сам,
и за всеки, който търси Светлина.
За теб, за мен, за другите, които сме
като цветовете на разцъфнало дърво,
а всъщност сме частица от всемира!

Подарявам ти стиха си!
В него цялата ме има.

ДОРА ГОСПО-ДИНОВА

Дора Господинова Желязкова е поетеса от Стара Загора. Спечелила е първа награда в Шестия национален конкурс за поезия „Добромир Тонев“ – 2016 – Пловдив.

КОЛКОТО, ТОЛКОВА

Колко е хубав животът? –
толкова, колкото
клонка от люляк,
толкова, колкото
цъфнала дюля,
колкото изгрев
и колкото залез,
колкото сняг
и снежинка на палеца,
колкото котка,
елха
и кокиче,
колкото плиснал се
смях на момиче,
колкото плитка,
преметнала рамо;
колкото сън
и разсъмване.

Само
нито за ден
за това не забравяш –
колко е хубав...

Как не повтаря…

ЧЕРЕШОВИ СНЕГОВЕ

Вехне снегът на черешите, вехне,
светят конфети в тревите зелени.

Облаци по небето трепетни
бавно плават от теб към мене.

Плъзга се слънцето от изгрев до залез.
Пада нощ –
като нож е забита луната между
звездите –
трепти и звънти небето.

Колко сняг наваля тази пролет!

Колко цвят не се сбъдна,
колко бели и дъхави свещи
не запали април в църквите
на молитвени кестени.

ОКЕАНЪТ

Не заговарям жабите за океани –
за океана мога да мълча със щъркела,
когато той е прелетял насам
и методично жаби в блатото им гълта.

За океана мога да отворя дума
единствено
със вятъра безумен,
той хвърлената дума ще подеме
и ще я носи звънка неизменно.

Когато искам да се слея с океана,
ще трябва само на сърце да стана,
съвсем на дъното си да се спусна –
от слънце златна тънка рибя люспа.

Венцеслав Антонов – „Обект X“, 1978 г.

МАСИС ХАДЖОЛЯН

ПРИРОДАТА СЕ СЪБУЖДА

Пролет е – разделно време,
плодът надмогва хладината,
гърчи се от тежко бреме,
узрява вече в топлината.

Гледам, нарцисът светлее,
усмихва се бяло кокиче,
минзухарът пак жълтее,
лалето още е мъниче.

Бързо вятърът достига
ниви, лозя и поля,
светли надежди той повдига
над пробудена земя.

ДАНКА СТОЯНОВА

ТЕМЕНУЖЕНА ЛЮБОВ

В букета пролетен съзрях
как нежносиня теменужка
свенливо е глава склонила
до висок и тънък минзухар.

И в дихание любовно упоила,
че той едвам, едвам,
поглежда своята дружка.

И се питам аз – дали
тоз горделивец
любовта ѝ ще сподели?
Или навярно ще остане сам
в студения си плам,
недосегаем за горещия зов,
на тази тъй нежна теменужена любов.

ВАЛЕНТИН ДИМИТРОВ

Снимки ВММ и ПДО

БОЕСПОСОБЕН МУЗИКАЛЕН ЕКИПАЖ

Предисторията на Представителния духов оркестър на Военноморските сили започва преди около 150 години

В духовната палитра на морската столица, наред с другите културни институции и прояви, и Представителният духов оркестър (ПДО) на ВМС внася своя специфичен и оценяван от обществеността колорит. Оркестърът може да бъде видян и чут по време на национални, военни, религиозни и други празници и ритуали, концерти и фестивали, изявявал се е в крайбрежните градове и по Дунав, в столицата и вътрешността на страната, пътувал е за участия в чужбина. „Неотменен атрибут на ВМС“, „емблема на град Варна“, „най-добрият професионален оркестър в страната“, „най-боеспособен флотски екипаж“, „активен участник в културния живот на морската столица“ – са сред известните през

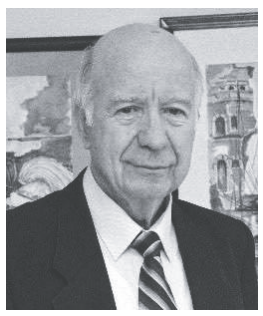

– Йордан Каранов, на журналист – Георги Венин, на диригент – Димитър Димитров, на историци и съвременници, дават възможност с някакъв коефициент на достоверност да се проследи съдбата на една от флотските културни емблеми. На 10 декември 1883 г. Зинови Рожественский, с рапорт до военния министър на Княжеството, иска разрешение за създаване на музикален хор към Флотилията. След 5 дни тази мол-

Флотският оркестър през 30-те години на XX век, диригент – Георги Попов

годините дефиниции, давани на ПДО. По-малко известна е неговата дълга история, съизмерима с историята на българските ВМС…

28 февруари 1884 г. е рождената дата на оркестъра. Тогава капитан-лейтенант Зинови Рожественский – командир на Дунавската флотилия в Русе (юли 1883 – октомври 1885 г.), назначава за капелмайстор на „музикалния хор“ от 22-ма души австрийския поданик от чешки произход Франц (Франтишек) Минарек (Минарик). Ще да е бил много интелигентен този руски командир на българския флот (сам свирил на пиано и пеел твърде добре), за да отдели последователни усилия в краткия си мандат, през който съществуващият и преди зачатък да се превърне в истински оркестър. Предисторията започва само две години след създаването на Флотилията, още при първия ѝ командир – капитан-лейтенант Александър Конкеевич, когато през 1881 г. 16 души създават полусамодеен музикален състав. В заповед на частта от онова време се среща: „Да се заплатят от средствата на ковчежничеството 150 франка на лицето Шебек за ръководения от него досега оркестър.“ Така, първият диригент на несъществуващия още оркестър е Франтишек Шебек – съименник и сънародник на последвалия го официален титуляр.

Архивите на оркестъра, спомени, изследвания и публикации на един флотоводец – контраадмирал Сава Иванов, на музиковед

Българско хоро на френски стадион, Ланс, 2001 г.

ба е удовлетворена. Ден по-рано на сметката на фабрика „Ф. В. Червени“ в Кральов Градец, Чехия (в рамките на Австро-Унгарската империя), са преведени средства за закупуване на инструменти. На 10 януари 1884 г. командирът на Флотилията назначава първите 22-ма музиканти, на 26 февруари в Русе пристигат инструментите, а два дни по-късно е назначен и първият (всъщност

Оркестърът, начело на десантния отряд, стоварен с параход „Бургас“ на 21 септември 1940 г. в Балчик

ски“ – първите петима диригенти са чужденци, всички без един – чехи, с едно име – Франтишек (Франц).

След Сръбско-българската война от април до октомври 1886 г. оркестърът е разформирован по финансови причини. От следващата за цели 23 години го оглавява Франц Свобода. Възпитаникът на Пражката консерватория и ученик на Дворжак увеличава състава на оркестъра; през 1899 г. се премества с него във Варна; междувременно овладява по-богат и труден репертоар. За първи път се изпълняват творби на Глинка, Чайковски, Верди, Вагнер, Римски-Корсаков. Концертите в Морската градина стават традиция. За първи път във Варна, в присъствието на Добри Христов, се изпълнява увертюрата „Ивайло“, аранжирана за духов оркестър от самия Свобода. Преди него диригент е Франтишек Щрос, а след Свобода – Венцеслав Павел.

Само за 4 месеца, първи вторият) диригент. Официално общо 16 души са държали дирижентската палка. Ако днес България е равноправен член на европейското семейство, то първият около четвърт век на оркестъра е изключително „европейски“ диригент през 1920 г. е Димитър Хараламиев. След него – Александър Наумов, завършил Букурещката консерватория, създава оперно-оперетна трупа. След Петър Касабов, по около 8 години, начело на оркестъра са: Георги Попов – един от създателите на Варненската филхармония, и Яким Попилиев – създател на струнен състав към оркестъра, по-късно диригент на Варненската опера.

През 1947 г. Емил Димчев създава първия естраден състав. След Еманоил Иванов зад пулта застава ученикът на маестро Георги Атанасов – Радослав Харалампиев. Венелин Крушев ръководи оркестъра само година. През 1958 г. започва „ерата“ (30 години и 7 месеца; 1958 – 1988) на капитан I ранг Ангел Кършанов. Оркестърът тогава има максималните 42-ма оркестранти, прославя се по целия Варшавски договор, получава орден „Червено знаме на труда“ (1979 г.) и издава плочи с маршове и хора. Капитан II ранг Димитър Димитров е начело на оркестъра 9 години (1988 – 1997), в началото на новия социално-политически и пазарен преход. Той го отваря към обществото, класиката и забавната музика, издава аудио- и видеокасета. От 1997 г. ПДО вече има най-младия (тогава на 30 години) в историята си диригент, който го ръководи около четвърт век, и до сега.

Диригент (вдясно) и помощник-диригент – при удостояването на ПДО с Награда „Варна“ – за култура, в категория „Музика“, 23 май 2018 г.

Капитан III ранг Мирослав Трифонов е роден на 22 октомври 1967 г. в гр. Левски, Плевенска област. Завършил е Средното старшинско военно-музикално училище „Маестро Георги Атанасов“ (ССВМУ) в София. Една година служи като оркестрант (кларинет) в Гвардейския духов оркестър. Един от тримата (последният, останал на служба) българи, обучавали се 4 години във Военно-диригентския факултет на Московската държавна консерватория. През 1991 г. е назначен за диригент на оркестъра на Военното артилерийско училище в Шумен, а през 1997 г. – на ПДО – ВМС. Той е диригентът, извел за първи път оркестъра до европейските подиуми след промените през 1989 г.

Първата задгранична изява на оркестъра е още в годината на създаването му – на борда на яхтата „Александър I“ 15 музиканти посещават Одеса и Севастопол. След 1944 г., освен многократно Русия, оркестърът е посещавал и Румъния, Унгария, Гърция и Украйна. „Замразени“ през последното десетилетие на миналия век, задграничните мисии на формацията се възобновяват през лятото на 2000 г. – с участието ѝ в 40-ия международен фестивал на военните оркестри в Монс, Белгия. През първите 13 години от новото хилядолетие ПДО участва ежегодно (в някои години – и по два пъти) в подобни фестивали и турнета в Белгия, Франция, Италия, Швейцария, Турция, ФРГ. Навсякъде оркестърът се представя блестящо, получава благодарности на кметове и организатори, аплодисменти на публиката по концертни сцени, улици и стадиони. През септември 2009 г. ПДО е единственият чуждестранен оркестър, поканен във Франция за участие в честване на годишнината на десанта в Нормандия през Втората световна война.

През годините, освен с концертния си състав, ПДО се е изявявал и чрез различни формации – бигбенд, диксиленд, състав за народна музика. Солисти на оркестъра са били: професорите Ото Либих, Сава Димитров, Петко Радев, Петър Кърпатов, певците Йорданка Тенчева, Донка Шишманова, Станка Икономова, Тодор Костов, Стефан Циганчев, Тинка Сколуфанова, Маргарита Лилова, Александрина Милчева. В репертоара на ПДО се включ-

На стр. 7

БОЕСПОСОБЕН МУЗИКАЛЕН ЕКИПАЖ

Предисторията на Представителния духов оркестър на Военноморските сили започва преди около 150 години

От стр. 6

ват творби на Росини, Вебер, Сметана, Дворжак, Бетовен, Моцарт, Рубинщайн, Щраус, Христов, Райчев, Карастоянов, Владигеров, оркестрови разработки на Гершуин и съвременни състави за популярна музика. В оркестъра започва творческият път на професори и преподаватели в Музикалната академия, диригенти и инструменталисти у нас и в чужбина.

Кондицията на оркестъра зависи от различни фактори – „спускан“ от Министерството на отбраната щатен състав, попълването му с добри професионалисти, наличие на достатъчно и качествени инструменти, условия за репетиционна дейност и творчество и разбира се, разнообразен и богат репертоар… И всичко това – пронизвано от амбициите, отговорността и всеотдайността на диригента. А в неговия мандат и трудностите, и успехите се редуват в по-широката рамка на страната, армията, флота, общината…

Концерт в Русе по случай Деня на ВМС. Дирижира: капитан III ранг Мирослав Трифонов, август 2021 г.

Процесът на тотално съкращаване на армията засяга и военните духови оркестри. Съкращават се както цели оркестри (от общо 30, днес в страната остават 9), така и броят на оркестрантите. С много перипетии ПДО е съхранен, но към края на миналия век едновременно напускат около 30% от оркестрантите. Започва постепенно попълване с оркестранти, съкратени от военни и граждански оркестри, на базата на музикално образование и професионален опит. Към 1999 г. съставът е основно обновен и попълнен. Но през 2002 г. е закрито и ССВМУ, основен източник на кадри за оркестрите. Друг проблем е, че като всички старшини в БА, и оркестрантите я напускат на 50-годишна възраст – в разцвета на музикалната си зрялост. През 2000 г. за първи път в историята на оркестъра е разкрита длъжност за помощник-диригент, на която е назначен капитан-лейтенант Георги Зайранов.

Освен двамата диригенти, днес ПДО има всичко 33 позиции: 1 флейта, 1 обой, 5 кларинета, 4 саксофона, 3 валдхорни, 2 тромпета, 3 цугтромбона, 3 ударни, 4 флигорни, 2 тенорхорни, 1 баритон, 3 баса, 1 контрабас. Всички оркестранти са с музикално образование, половината от тях – с висше. Всички оркестранти са старшини, само един – гражданско лице. Званията на военните се разпределят между 10 мичмани, 16 главни старшини, 3-ма старшини I степен и 3-ма старшини II степен. Само една дама има в мъжкия оркестър.

За втори път в цялата си история ПДО има собствена специална репетиционна зала и спомагателни помещения в сградата на бившия Гарнизонен матроски клуб, изградена с финансовата подкрепа само на Община Варна и открита официално в началото на 2007 г. По-важното за реализирането на ценната придобивка е повече от 6-месечния всеотдаен труд (а и лични средства) на целия състав, начело с диригентите, за подготовката на залата за реновирането ѝ от професионалните строители.

За първи път от десетилетия насам, през новото хилядолетие започва процес на обновяване и на музикалното стопанство, за което Министерството на отбраната не отделя никакви средства, а целият комплект струва около 100 хиляди евро. С финансовата подкрепа предимно на Община Варна, Община Каварна, банки, заводи, морски фирми, Варненската и Великопреславска митрополия и частни дарители, са подменени остарелите и попълнени на 100% музикалните инструменти, при това от световноизвестни и качествени марки, сред които – „Ямаха“ (Япония) и „Зьолмер“ (Франция), с каквито свирят Виенската филхармония и Канадският „брасквинтет на петимата професори“.

ПДО начело на шествието на Богоявление, 6 януари 2022 г.

Без последните две „ковидни“ години, годишно ПДО има по около 30 самостоятелни концерта и около 180 други участия по различни поводи в цялата страна. Високата „бойна готовност“ на оркестъра обхваща стотици заглавия. Само за година се разучават по около 30 – 40 нови репертоарни позиции, всички – адаптирани и обработвани за формацията от нейния диригент. Концертната „листа“ включва около 35% класика (предимно европейска); също толкова – българска музика; останалото – съвременна популярна музика, в т.ч. джаз и поп-рок. Върхово постижение на оркестъра е 30-минутният спектакъл „Вълни“, горещо аплодиран у нас и по света – концерт от разнообразна музика, изпълняван в неповторимата хореография, включваща дори хоро.

Сред множеството форми на признание на ПДО – награди, подаръци, грамоти, сувенири – показвани и в цяла изложба, е и Награда „Варна“ – за култура, в категория „Музика“ през 2018 г.

Сред колекцията си от награди капитан III ранг Мирослав Трифонов има от министъра на отбраната и Награден знак „За вярна служба под знамената“ III степен. Но за всеки музикант най-важни са аплодисментите!

ВЕНЕЦИЯ МАРКОВА

ЕСЕНТА

Не, не мога да забравя есента.
С очертания на птица,
разперила хладни криле
над ореха,
над покрива му златен.

Излиташе след дъха на облаците.
Целуваше небесната коприна.
Ключето ѝ открехваше воала
на въздушното поле…

Видях я да плаче безутешно
в сянката на рижата му шапка.
Сълзите ѝ събличаха бъдещия плод…

Нежна беше като плазма.
Пулсираше страстно.
Сърцето на ореха
щеше да се пръсне…

Съблазнителна беше
и порочна!!!

ТЪРПЕНИЕТО

Търпението е горчиво вино,
което дава сладки плодове.
Народна мъдрост

Аз съм горчивото вино,
което с рубинен звън отвежда
в интимната тишина
на зряла есен,
когато се е превръщало
в сила и смисъл.

Аз създавам моретата и думите.
Превръщам безволието в храброст.
Строя къщи и прокарвам
огнени пътища.

Горчиво съм, но плодовете ми
са сладки.
Ветровете, които ме приспиват,
са страстни,
а голотата на бъчвите,
където притихвам, е смайваща.

Аз съм Фениксът, възкръснал
в домовете ви.
Когато вас ви няма, проникам
в хладните сърца на огледалата.
Аз съм отражението на вашите очи,
което от глъбините ви нашепва:
Търпение...
Търпение...
Търпение...

КАТЯ ВАНГЕЛОВА

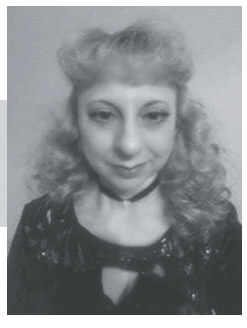

ПРИЧАСТИЕ

Във бялото на зимата застинала
останаха заспали страхове.
По вените ѝ мразовити стигмите
подреждаха рунически коне.

Молитви, заклинания, заченати
под каменната риза на студа.
В просъница очакваха знамения
за раждане, изкупващо греха.

Но хората, зад маските си слепи,
в пиянството за власт и за пари,
не виждаха, че вместо в обновление,
светът в изчадие се изроди.

И чудеха се – как така могъщи,
тях вирусът невидим покоси.
Смалил Ги до безсилието всъщност,
Отецът Си чедата причастѝ.

ПОКРЪСТВАНЕ

Духът живее. Но безвремие
обхваща даже и Йордан...

Реката някак мътно дреме
от отчуждение и срам.

Монади светлинки се реят
над покореното корито...
А хор от Ангели не пее.
И тъмнината ни връхлита.

Но всяко утро с нова прежда
пресуква връзката невидима,
а Бог, дори да се разсейва,
е тук. И ние сме честитите!

Защото някой ден ще видим
планетата си омърсена.
И прероден в пеперуди,
ще се покръстим. За Спасение!

ИВАН ДОЛСКИ

КРАЙ БЯЛА

Морето сутрин сънено мълчи,
слънцето изгрява. И вълните,
разресвани от хиляди лъчи,
раздиплят леко към брега косите си.
Блещука лодката на подранил рибар –
загадъчно забодена карфица…
Над нея трепка мъничка звездица
и благославя този божи дар.

МЛАДЕЖКА ЛИРА

ПЛАМЕНА ДИМИТРОВА

Пламена Пламенова Димитрова е студентка трети курс, специалност „Стокознание и митническа дейност“, Икономически университет – Варна.

АМИ, АКО ТЕБ ТЕ ПИТАТ… ТИ КАКВО ЩЕ КАЖЕШ?

Дефиницията е дете на Съществуването. И то какво дете… кльощаво, палаво, вечно неразбрано, недоверчиво и страшно инатесто. Запознах се с Нея още когато бях много малка. Все още не ми бяха паднали млечните зъби и вече се питах: защо съм тук, на тази земя; защо живея в това тяло, в този дом… И така въпросът се смаляваше и разбиваше като дъждовна капка, която се удря в сухата, грапава земя. Смаляваше се, докато не стигнеше до размерите на най-малката частица, свързана с моето съществуване, която тогава не можех да назова. Сега зная, че тя се нарича Душа и далеч не е толкова малка, за колкото я мислех. Когато си спомня за онзи конкретен момент, в който това ми се случи за първи път, се удивлявам от това малко момиченце, беззъбо и рошаво, което, толкова невръстно и иначе глупаво, се е опитвало да си обясни причината за своето съществуване. Та тогава за първи път се срещнах с Дефиницията. Тя ми каза, че не би могла да ми даде отговор на всичко. Сподели ми, че дори има някои неща, за които Тя самата не знае и никога не би могла, защото създателят ѝ, Съществуването, ги крие от Нея. Както всеки родител крие някои истини от детето си.

Годините минават и аз често мисля за това момиченце. Едно малко, невинно дете, с поглед, прегладнял за света, и малки боси крачета, които не се страхуват да газят по него, защото някак си са сигурни, че всичко знаят. Спомням си за едно момиченце, което вярваше в мама – че тя е началото и краят на деня, че косите ѝ са огнените пипала на висшата любов, че ръцете ѝ лекуват, че целувките ѝ разбират, че в очите ѝ живеят хиляди малки войничета, които са готови на всичко, за да ни предпазят. Спомням си, че всичко щеше да бъде наред. Спомням си за думите от устните на мама – как се лееха като вълшебен мехлем, за всяка рана и бях сигурна… сигурна бях! Че всичко е и ще бъде наред! Нали все пак мама го казва! А мама, щом каже, ръцете ѝ, погалят ли, косите ѝ, ако пръснат аромата си – всичко е наред!

Къде е това малко момиченце? Опитвам се да го намеря. Търся го в усмивката, в смирението, в болката. Търся го в огледалото. Взирам се, чопля се, чудя се, търся го, улавям го, осъзнавам се, губя го. Искам да го видя, да го почувствам, искам отново да го бъда. Но не мога.

Мисля за Нея, като изгубена част от мен, парченце от душата ми, което е пътувало през времето, смалявало се е и се е уголемявало, преобразувало се е стотици пъти, докато не е стигнало до точно този момент. Сега тази частица си я пазя и я наричам детство, но онова, което не можах да съхраня от него, е копнежът да намеря обяснение на всичко, което ме заобикаля. Детското желание да анализираш света, да опознаеш всяка капка дъжд, която е погалила лицето ти, да отхапеш от всичко, което не изглежда за ядене, да докоснеш всяко едно листенце на цветето, за да не се разсърди някое от тях. Детските очи, които отразяват света в цялата му прелест, виждат го във всичките му цветове. Ръчичките, които рисуват с боите на безкрая. Краченцата, които създават несъществуващи пътища. Устните, от които се стичат приказки, като сладък конфитюр, с който можеш да нахраниш света. Когато бях това момиченце, се питах защо възрастните не се чудят на живота, защо не му се възхищават. Чудех се дали те знаят всичко за него, щом не им е интересен. Защо не си говорят с цветята, защо не бягат по пясъка, защо не броят стръкчета трева, защо ги е страх да се намокрят от дъжда?

Сега зная. С времето животът ни отнема цветовете, взема си боите, разрушава пътищата до безкрая и ни оставя да се справяме с него, с очи на далтонисти и със страх, скрупули и неизживени копнежи…

Сега съм майка. Гледам мъничкото невръстно човече, което обикаля като полудяло, копнее да докосне всичко, жадува да опита, смее се без причина, бръщолеви несвързани неща, плаче по безброй пъти, но завършва всеки ден с усмивка. Гледам го с възхита, любов, страх и почуда.

Ами, ако един ден дойде при мен и ме попита: „*Мамо, какво е животът?*“…

*

Животът е добре обигран ювелир. Едър, накуцващ и леко изгърбен. Пръстите на ръцете му са кокалести и изпити, но в тях се лее гореща като лава жилка, която разтапя всеки скъпоценен камък, който докосне, за да го превърне в онова, което иска. Той умее да ни подлъгва като амбулантен търговец и понякога набутва в ръцете ни стъкълце, изхвърлено от морето, и ни убеждава, че това е диамант. И така, когато всеки от нас пристигне на тази земя, Животът му продава няколко камъка, които ние заплащаме с цената на времето и ги държим в джоба си, докато не заменим и последния.

Животът е тупкащото сърце, което чуваш, щом долепиш лице до гърдите на любим човек. Синхронът на птиците, дисциплината на пчелите, колебанието на морето, последствията от слънцето, рутината на изгрева и залеза. Животът е дупката между ежедневието и динамиката. Постоянно търсене на щастието, безкрайният стремеж за още, борба между желаното и онова, което те излъжат, че е редно. Животът е низ от представи и неизпълнени обещания. Планове, които правиш, но никой не ти гарантира, че ще се осъществят. Любови, които се преструват на вечното, но всъщност са миг. Приятелства, тънки като лед. Думи, леки като прашинки, които се губят в пространството. Неизказани чувства, които с годините се усукват около сърцето ти и стават част от него. Мечти, които ще избуташ в дълбините на съзнанието си, защото животът ще ти каже, че не са разумни.

Дали ще му разкажа?

Ще му кажа ли, че зад всеки човек се мъкнат сенките на неизживяното, на грешките и на самосъжалението? Ще му кажа ли, че всеки ги има и всеки ги крие?

Защо алкохоликът се разхожда с трезвеното си лице; защо тъжният върви с усмивка; защо гневният те обвинява, че си виновен; защо гладният се преструва на сит. Че почти на всеки му е зейнала дупка в сърцето и цял живот дере с ръце стените ѝ, за да не падне в нея.

Ще призная ли?

*

А ако пита: какво е Времето?...

Времето е условието, което ни е дадено, щом сме слезли на тази земя.

Онова, което Животът ти взема, в замяна на няколко скъпоценни камъка. Числата на уравнението, което трябва да решим, преди отново да станем едно цяло с Вселената. Не знаем колко е дълго, защо ни е дадено и как да го решим. Но го има и се борим с него, докато сме живи. Понякога го молим да спре, друг път се опитваме да го изгоним като неискан гост. Когато се потапяме в ежедневие и рутина, се правим, че го няма, а когато ни е мъчно, че е минало, Го наричаме носталгия.

Пита ли ме за Щастието, ще му кажа, че то често идва неусетно и е частичка от прашна завеса живот. Секунда от часове безразличие и благодарен дъх от въздишка след нещастие. Ще му кажа, че всеки го търси, но в това отношение хората сме слепци, които се опитват да прогледнат, защото то никога не се е скривало. То винаги е у нас. Спи кротко под крилото на неблагодарността и чака да бъде събудено.

А ако пита за Смисъла, ще му кажа: Да убиеш неблагодарността. Да събудиш щастието. Да не пренебрегваш копнежите. Да обичаш – с всяка клетка на тялото си! Да посрещаш изгревите, да изпращаш залезите. Да не се превръщаш в роб на рутината. Да бягаш бос по пясъка. Да си любопитен. Да не пестиш добротата си. Да създадеш живот!…

И ще допълня:

Светът не бяга – ти не си
роден, за да го гониш.
Светът – това си самият ти.
Въздухът от устните ти,
картините от очите ти,
уханието на тялото ти,
пътят от стъпките ти,
музиката от смеха ти!
Няма минути без твоето
време, няма!
Ти го създаваш, сине.
Без теб света го няма!

Животът бяга, защото ние го гоним!

Спри за миг, за да се спъне в тебе.

Ами, ако теб те питат… ти какво ще кажеш?

БУКЕТ ХАДЖИЕВА

Букет Билянова Хаджиева е студентка първи курс, специалност „Ин-форматика и компютърни науки“, Икономически университет – Варна.

АСТРОНОМИЧЕСКО ВРЕМЕ

(Философско есе)

Ах, ти, астрономическо време! За това, какво си, философите дълго предлагаха различни теории, а астрономите те превърнаха в цифри, които стряскат. Така истината за теб остана по средата на нещо относително за въодушевените хора.

„Времето е твърде бавно за тези, които чакат; твърде бързо – за тези, които се страхуват; твърде дълго – за тези, които страдат; и твърде късо – за тези, които празнуват“, казва Уилям Шекспир, който най-разбираемо те описва чрез човешките емоции, докато в безпристрастната си астрономическа същност ти оставаш единица за броене на земните денонощия.

И ако погледнем по-далеч от своята Слънчева система, ще осъзнаем, че земните явления и процеси са нищожни, в сравнение със скоростта на изгаряне на запаса на водород в свръхгигантите, например, с мощността на черните дупки или спрямо скоростта, с която Космосът се разширява по-бързо от светлината.

Затова Шекспировите думи ме водят към извода, че причината за неразбраната ти същност са човешките представи. Ще дам пример за тях със спомените и задълженията, които са относителни, като вселенското астрономическо време. Мислим си за нещо хубаво, усмихвайки се, и забравяме за времето, което минава неусетно. И обратно, сещаме се за някой лош спомен, и умуваме дълго – какво сме можели да направим тогава, докато не осъзнаем, че времето с неприятни мисли минава бавно. Същото е със задълженията. Човек винаги им се противопоставя – съзнателно или подсъзнателно, следва личните си интереси и се стреми към свобода на избора си. А ако на една личност ѝ бъде дадена такава за достатъчно време, тя благополучно би могла да сътвори страхотни идеи за решаване на всякакъв тип проблеми.

Но някои от хората не ценят времето си. Втренчват се в крайния резултат, който очакват да е налице, без да са вложили воля и енергия. Само в случай че осъзнаят несъстоятелността на това разбиране, могат да предприемат мерки, за да накарат времето да работи в тяхна полза. И тогава се превръщат в значими личности.

Важна истина е, че астрономическото време не може да бъде спряно, нито може да бъде върнато назад. Машините на времето не съществуват, именно защото то е величина, а не отделна реалност. И докато Земята обикаля орбитата си и се върти около оста си, ние сме безпомощни срещу законите на Космоса. Защото времето е дадено от Бога и няма нито цена, нито стойност, нито можем да го създадем.

Времето, което ни е отредено, е съобразено с правилата на Вселената. Наш остава само изборът как ще го оползотворим.

Венцеслав Антонов – „Хипотези II“, 1981 г.

НОВИ КНИГИ

ДРАГОМИЛ ГЕОРГИЕВ

ПРИКАЗКА ЗА ДВЕ ЧОВЕШКИ СЪДБИ

В нашата зловеща и грозна съвременност имаме потребност от силни живителни сокове, от мощната енергия на красивите приказки, които да са зов за съхраняване на основните християнски ценности и модели на поведение от класическото вековно българско семейство – любов, доброта, прошка, блага дума, добросъседство, гостоприемство, взаимопомощ. Такава „жива вода“ е романът на Белла Донна и Иван Доброгледски – „Ключът на реката“ (В. Търново: „Фабер“, 2021, 210 с.).

Съвременната българска проза е в своята зрялост и дава вкусни плодове. Новият съвременен роман, който можете да прочетете, е книга за два силни характера, за мъжкото и женското начало, за трудностите и изпитанията по пътя на самопознанието в конфликтите с другите и себе си, с обществото и времето. Пътят на персонажите е дълъг във времето, а това дава възможност за обогатяване на характерите, за психологическо уплътняване на двете лица чрез промяната в целите, мислите, поведението, за да се стигне до победата над грешките и превръщане на вините в сила и воля на личностното извисяване. Текстът е драматичен, на места лиричен, изповеден, богат е на мъдри прозрения за страданието и болката, за грешките на младостта, за любовта, която не е лесно постижение

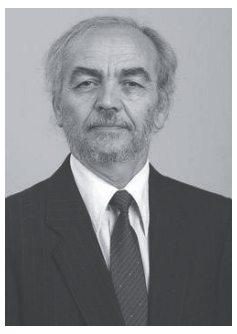

в живота ни, а изисква упоритост, воля, постоянство и грижа за другия, за любимия човек.

В последните години националната ни проза има своите върхове, и това са книгите на Мария Лалева, Виктория Бешлийска, Здравка Евтимова, Неда Антонова, Рада Вътунинска, Захари Карабашлиев, Георги Господинов, Красимир Бачков, Емил Димитров и други майстори, разказващи за човешките съдби, драма и истории. Сред това многообразие от творчески гласове своето достойно място заема новият роман на Белла Донна и Иван Доброгледски. Роман, впечатляващ със съвременната си проблематика, със съдбата на героите, които изминават път, богат на грешки, вини, младежки увлечения и провали, за да стигнат до годините на зрелостта и да преоткрият правото и опиянението на „късна любов“.

Двамата герои са Ния и Явор – с ярки, силни, волеви съдби и характери. Началото ни въвежда в младежките им години, когато светът е волен, безкраен и красив. Мечтите са ведри, поведението е все още неангажиращо, с желанието да се улови мигът на удоволствието и радостта от младенческия безоблачен живот. Ния напомня своята съименничка

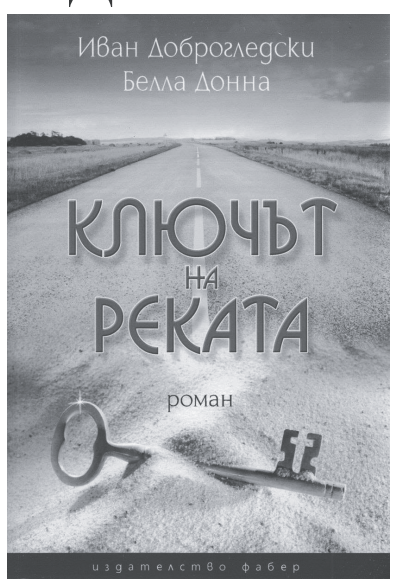

на Димитър Талев, с красотата и любовта си към уюта на семейството. Това дете на Пирин планина е отлично възпитано и е с влечение към изящното изкуство, към красотата в цялото ѝ съвършенство и богатство. Чедо на планината, Ния расте в здраво българско семейство, което я възпитава в чест, съвест, истина, достойнство и желан достоен път към щастието. Трите приятелки от хореографското училище са запленени от извисяващата сила на магията на изкуството и те закономерно ще кандидатстват във ВИТИЗ. Явор ни отпраща към баладата „Неразделни“ на Пенчо Славейков и народните песни. Той е курсант във ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“, вече е завършил висшето си образование, получава първото офицерско звание, има професия, назначение, заплата и скоро ще започне да изпълнява своя воински родолюбив дълг. Разминаването между двамата след поредицата от срещи е очаквано, защото градът октопод ограбва момичето от провинцията. Липсата на житейски опит от провали и грешки я води до дъното на падението и отчаянието, прави я виновна, както е при класическите ни героини Ирина на Димитър Димов и Лиза на Емилиян Станев.

Силен е мъжкият характер на Явор, резултат на патриархалното селско възпитание. В условията на задружност, труд и уважение са оформени мечтите и целите на младия човек. Това го прави толерантен, спокоен, човек на действието и на упоритостта в движението към щастието. Вярно е, че не е чужд на изригващите емоции и ревността, което е човешко, но при него стремежът към доброто го прави далеч по-отстъпчив и внимателен към Ния, готов на компромис. Той е екипен човек не само в офицерската си работа, но и в стремежа към семейство и разбирателство. Оттук идва успехът в осъществяването на младежката си мечта и новото щастие с ранната си любов.

Съвременната „приказка“ на двамата творци не е сладникава и скучна, а драматична, неспокойна и приковаваща читателското внимание към съдбата на главните герои. Те са упорити, целенасочени и търсещи натури, чужди са на дребнавото и елементарното, на еснафското. Пред нас израстват човешките характери на лидери, от които има какво да научим и преди всичко да се заредят с енергията на търсаческото начало в движението към истинския духовен смисъл на живота.

Оригиналното, новаторското е в находката текстът да има двама автори – Белла Донна и Иван Доброгледски, които да водят успоредно разказа през гледните точки на главните герои. Преди години това го направиха Руми Пенчева и Иван Ставрев, но тук вече е водещо драматичното, дори драматургичното начало. Тези два ракурса към основните събития ни отвеждат към праисторическите светоусещания на ловеца и кошутата, но вече в динамичните и често пъти хаотични условия на нашето най-ново време на нисък морал. В произведението се получава добро преплитане на повествованието и по този начин се повишава читателският интерес към съдбата на водещите фигури в историята.

Очаквам романът да се прочете от читатели на различни възрастови групи, а за ценителите на жанра той ще е нещо ново, различно и ще им достави естетическа радост, тъй като ще съпреживеят самобитна човешка история през погледа на двете извечни начала – мъжкото и женското.

ВАЛЕНТИН ДИМИТРОВ

НА КОЛЕНЕ ПРЕД МОРЕТО

И морските книги са като корабите – плават в литературното море или с товар, или под баласт. В книгата на варненския журналист Стефан Денков „151 моряшки истории, на колене пред морето“ баласт няма, всичко в нея е товар, при това – голям, интересен, емоционален и поучителен.

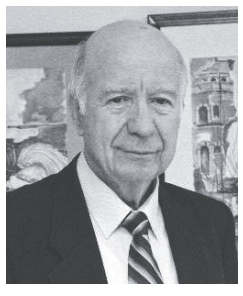

Издадената със съдействието на Българската морска камара в самия край на 2021 г. книга е финансово подпомогната от 11 корпоративни и 11 лични спомоществователи. Тя грабва още първия поглед с внушителния си външен вид. Размерите ѝ са като на том от „Енциклопедия Британика“, а страниците – 676. На такова величествено издание по биха подхождали твърда корица, суперобложка, по-качествена хартия, елегантен разделител, въпреки че това в крайна сметка не влияе на доброто четиво.

Морската книга се ражда по различни начини. Мастити писатели почиват на морето, сприятеляват се с някой морски вълк или плават някой и друг месец на търговски кораб, за да създадат интересна книга „отвън“. Професионални моряци, надарени с дарбата да пишат, създават добра морска литература „отвътре“. В случая 151 морски хора разказват на браговия журналист, а изповедите им, преминали безпристрастно през диктофон и добросъвестно през клавиатура, виждат бял свят първо във вестник, а после – и в книгата.

Алгоритъмът на създаването на този огромен сборник откровено и скромно е споделен от Стефан Денков в предисловието. Той пише, че задава елементарни и наивни въпроси „като обикновен сухоземен човек, който няма нищо общо с морските професии (пълен лаик!)“, високо цени историите на своите събеседници, за които „последната дума винаги беше тяхна, те нанасяха корекциите на споделеното от тях и даваха своето съгласие за публикуване…“ Наистина видно е, че историите, които разказват самите им герои, не са белетризирани, те са автентични, честни, понякога по моряшки груби и обосновано жаргонни, задъхани и фрагментарни като трудната им съдба, което е голямото им достойнство.

Те обаче са в категоричната рамка на вестникарския си първообраз – разказвани са между 2012 и 2020 година, до закриването на вестник „Черно море“, носят тежестта и профила на рубриката „На капитанския мостик“ (мостикът е само метафора), ограничението по обем (2 – 3 страници в книгата), а също така и духа на всеки вестник. Сред неговите изисквания са краткост, фактология, новина, четивност, атрактивност. Без обработка те са „прескочили“ и в книгата. В този смисъл тя има 152 съавтори.

Трудно е да се отгатне по какъв принцип са подредени историите, след като не са по традиционния и демократичен азбучен ред (нито по името, нито по фамилията), нито поне по хронологията на създаването. Датата му е коректно посочена. Днес някои от разказвачите на историите ги няма, някои неща звучат постарому в динамичния ни свят, но това има своя смисъл. От една страна, е поклонът пред паметта на „отплавалите“, от друга – написаното в някаква степен е „документ“ на времето – на младостта, на мечтите, на постиженията, на грешките и на поуките.

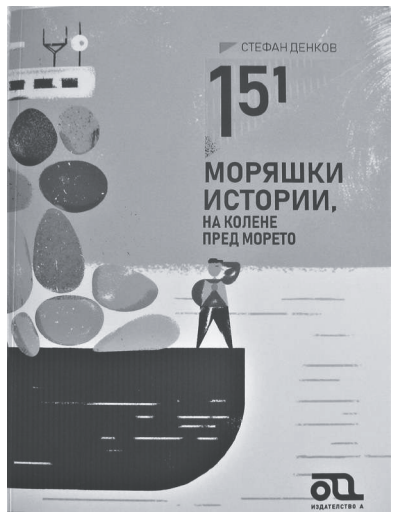

Книгата е подредена в седем глави. Четири от тях обхващат героите по професионален принцип (граждански плавсъстав, военни моряци, ветроходци, рибари), а другите три – по преобладаващата съдържателна „канава“, като категориите понякога се преливат едни в други. Всяка история започва с интересно заглавие – квинтесенция от следващото повествование, гарнирано с имена, длъжности и звания, както и с личната снимка на всеки. Включени са и сравнително малък брой илюстративни снимки.

Най-голяма (около 60% от всички герои) е групата на свързаните с търговското корабоплаване – 89, от които 66 капитани, 9 главни механици, трима боцмани, двама готвачи, един фитер, един рулеви, един моряк. Тази сметка показва заслуженото признание на ролята на „първия след Бога“, но и епизодичното включване само „за цвят“ на представители на ниските и масови корабни длъжности, сред които не е попаднал дори един моторист.

Другите герои са 27 офицери (25 морски, сред тях – двама адмирали и три жени), 19 ветроходци, 13 рибари, 10 атрактивни „легенди“. Общият сбор на изброените не е верен, защото някои имат по-сложна професиограма – сред капитаните има пилоти и поет, сред ветроходците – капитани, сред рибарите – университетски професор и писател…

Сред „съавторите“ на Денков са емблематични капитани (на всякакви съдове – от яхта до мегатанкер), оставили следа в родното, а и в световното корабоплаване; герои в спасителни операции и други морски колизии; трима ветроходци, обиколили света с построени от тях яхти; командир на изследователска миниподводница; първата жена – морски офицер; корабни лекари; водолази; подводни фотографи; една моряшка съпруга… Такава книга не може да мине без легендите Фоса и Бугито.

В историите има моряшко самочувствие, но няма хвалби, няма плакатна любов към морето, а има възприемането му като стихия и съдба, която дава, но и взема. Разказани в първо лице или преразказани в трето са може би всичките български (а и доста чужди) морски и крайбрежни катастрофи с човешки жертви. Прекомерната фиксация върху смъртта се подсилва от обстоятелството, че някои от известните вече трагични събития са разказани по няколко пъти от различни хора. Припомнени са случките и личностите, натрупвали морския фолклор през годините. Старата марфа е отстъпила място на наркотрафика, контрабандата, пиратските истории, не са спестени лични разочарования от системата, от негативни явления в екипажите и на брега. Отдадено е дължимото на „моя първи капитан“, на човешкото отношение на борда, на риска и професионализма.

Вероятно моряците са се предоверили на журналиста, в редакционното каре липсва коректор, в резултат на което са допуснати някои грешки в морската терминология (порт сейф контрол; щурмувам; сектант), названия на кораби („Алаид“), географски имена и локация (Брендизи в Либия; Бумбай), имена на личности и заемани длъжности (Антон Пруткин; Костадин Богданов; Анатолий Златаров – началник на Морското училище), ветроходно събитие (Толшип), технически термини (винтил), членуван прякор (Фосът)…

„151 моряшки истории, на колене пред морето“ вече събуди интерес сред морячеството, което е най-благодарна читателска аудитория. Ветераните ще си спомнят младините, ще потвърдят фактологията, ще си спомнят за колеги и приятели, ще се огледат в историите, в които са уважени техният труд и призванието им. По-младите ще узнаят това, което няма да се върне, с изключение на професионалната традиция на морското братство. В ръцете на неизкушените от морската проблематика книгата е интересно, почти приключенско четиво с истински достойни герои. И ако те са „на колене пред морето“, читателят ще се почувства „на колене“ пред тях…

ВАНЯ ПЕНЧЕВА

ВСЯКА ДУМА Е БИСЕР, ВСЕКИ ПОГЛЕД – ЛЮБОВ

Ярко е присъствието на Росица Бърдарска в културния живот на Варна.

Завършила Института за култура в Санкт Петербург, Русия. Журналист, редактор, преводач на художествена проза от руски език. Пресъздала на български език творби на Евгений Замятин, Ф. М. Достоевски, Михаил Булгаков, Дмитрий Лихачов, Виктор Конецки, Аркадий и Борис Стругацки, Елена Рьорих и др. Съставител и преводач на сборника „12 разказа за любов и смърт от знаменити руски писатели“.

Росица Бърдарска е член на редакционната колегия на вестник КИЛ („Култура, Изкуство, Литература“) за броевете от 4-ти до 17-и през 1996 г., с главен редактор д-р Марко Илиев. Професионалният ѝ път е свързан още с вестник „Полет“ и други печатни медии, както и с Радио Варна. В Регионална библиотека „Пенчо Славейков“ – Варна, е организатор на културните прояви. Драматург – в Куклення театър – Варна. Била е лектор по журналистика в Националната гимназия за хуманитарни науки и изкуства „Константин Преславски“ – Варна, и по съвременна култура в Училището за българска култура в с. Сладка вода. През 2005 г. регистрира Център за творчество и личностно развитие „Хомо луденс“ – и има над 20 осъществени проекта. От 25 години работи с деца и млади хора, предимно в областта на комуникационните умения, публичното представяне и творческото писане. Опита си обобщава в книгата „Аз съм от Страната на детството. Споделено от деца в Творческата работилница на Роси Бърдарска“, издадена през 2019 г. През 2021 г. излезе най-новата ѝ книга – „Словоред“.

За превода на романа „Ние“ от Евгений Замятин Росица Бърдарска е отличена от сп. „Факел“. Получава литературна награда за разказ (Франция). Лауреат е на Годишната награда за 2007 г. на Клуб „Отворено общество“ – Варна, за педагогически принос към възпитанието на децата от града.

Поетична светлина и звуци излъчва „словоредът“ на думите от новата книга на Росица Бърдарска. Следвайки авторката, читателят повежда изтънчен и многообразен разговор с нея, замисля се над смисъла на големите и малките неща, които са част от живота ни.

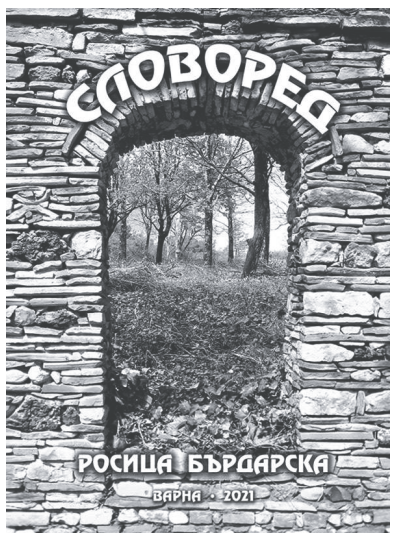

Първата част на книгата включва стихотворения. Потъвайки в атмосферата, която те създават, човек се слива сякаш с всичко, което присъства около него – в материалния и духовния свят: с пясъчния часовник, слънцето, вълните, къщите, надживели своите стопани; с гущери, котки, мравки, за да се превърне в камъче: „Изтърколих се през живота като кръгло камъче…“ Читателят се оказва в света на приказките, очаквайки след червената и жълтата вода да мине зелената, в която щуро се смее; жадува златната, за да се спаси от злото и омразата на черната вода, а силно желае и синята, в която ще открие една своя мечта. Защото мотивът за мечтите е сред най-важните в изповедите на Росица Бърдарска. „Къде живеят мечтите?“ – отговора на този въпрос търси тя със сърцето си. И в една от творбите невинно дете ѝ подсказва, че мечтите са в душата на всекиго.

Поетесата – истинска, вдъхновена, любознателна, присъства и в следващата част на книгата: „И тогава“. В есеистична форма са споделени трепетите на сърцето в „Нещата, на които приличам“, „Днес съм“, „Цветята привечер“… Към този дял е включен разказът „Ликьор от зелени орехчета“, номиниран за втора награда в ежегодния конкурс, организиран от Форума на жените от Средиземноморието, със седалище Марсилия, Франция (2003 г.).

„Словоред“ разкрива личния поглед на Росица Бърдарска по отношение на културния живот на Варна. Отзивите ѝ за творчеството на Стефан Цанев, на унгарския сценарист, режисьор и писател Петер Гардош, на Цветана Векова, на братята сценаристи Данаил и Райко Райкови. За спектакли на Куклення театър, на Драматичния театър – Варна. По-нататък следват есеистични произведения, онасловени „Кратки истории с поука“, и пътеписи. Продължавайки диренето и откриването на безкрайни светове, авторката отново търси себе си. Доказва, че светът е пълен с мечти, мъдрост, красота. Съгражда картини, които – в съчетанието на географски, исторически и психологически описания и споделености – запленяват, но и провокират копнеж по далечното и непознатото. В Сенник и Момчиловци, в Стокхолм, Малта, Корфу, Румъния и по пътя на Камино „нещотърсачът“ пътешественик следва своя път към мечтите и е щастлив, че е „част от безкрайната върволица“. А неповторимият „Словоред“ на авторката потвърждава мисълта на Мишел дьо Монтен: „Аз сам съм съдържанието на тази книга…, защото рисувам себе си.“

И защото всяка дума на Роси Бърдарска е кристал. Всеки поглед търси обич, а сърцето очаква любов. От словото извира музика – тъжна или радостна, такава, каквато блика от сърцето.

РОСИЦА БЪРДАРСКА

* * *

Изтърколих се през живота
като кръгло камъче –
мъх не хванах,
на мястото си не тежах.
Света от върховете гледах,
по сипеи се спусках,
по пътища подскачах,
не можах да ги избродя...
Търкалях се, търкалях се –
за да не ме зазидат някъде,
закръглих се,
изгладих се
и ничия пета не съм убола...
Сега река си търся,
да ме гушне в плиткото,
да ми бълбука,
да ме гъделичка слънчев лъч
през клоните на бука,
да играят рибките край мен на
криеница.
Ако ли малка е реката
и се случи да пресъхне,
дано се сети някой
в шепа да ме стисне –
вода ще пусна.

ПОЧТИ ПРИКАЗКА

Приижда реката.
Повлича ни.
Синята вода бърза към хоризонта,
носи мечтите ни.
В зелената щуро се смеем
и се пръскаме като деца.
А червената ни тласка един към друг,
във вртопа от страсти завихрени.
И така си живеем...
Но незнайно отде иде черна вода,
залива ни,
няма измъкване.
Ожесточени, отчаяни, грозни,
излизаме пак на брега,
целите в тиня и кал –
не можем да се погледнем.
А в ковчежето – змии и гущери.
И крещим, и се замеряме с тях.
Ей-така си живеем, що пък не...
А имало друга вода, казват, жълта,
но трябва търпение.
Потопиш ли се – целият грейваш.
Извадиш ковчежето – златно.
Всяка дума е бисер,
всеки поглед – любов.
Може ли...
Може май... и така да живеем?!..
На брега на реката от думи
помежду ни.

Февруари 2019 г.

ВАНЯ КОЛЕВА

ПАВЛИНА ЦИГАНЧЕВА – С ТРИ НОВИ КНИГИ

С три нови книги Павлина Циганчева отбеляза периода на извънредната епидемична обстановка поради COVID-19. Изведени до финал от издателство „СТЕНО“ – Варна, те са различни по жанр и начин на изказ, специфични като интелектуално-емоционална нагласа и разнолико отразяващи погледа ѝ към света. „Поетични вдъхновения“ (2020), романа „Завещанието“ (2020) и сборника с разкази „Непредвидими ситуации“ (2021) – от динамиката и сгъстения заряд на поезията, през пространното и всеобхватно романово разгръщане на определените проблем и явление, до сбития рисунък на късия разказ.

Изповедно и съкровено звучат „Поетичните вдъхновения“ на Павлина Циганчева. Обич и преданост, вяра и светли надежди разкрива тя – очарована и вдъхновена от морето и звездното небе. Стихийността и неукротимата сила, която морските вълни поемат издълбоко, за да я изнесат на талази до повърхността, вечното движение, увличащо всичко по пътя си, устремът към волност и свобода, безбрежността и необятността са само част от магията, завинаги покорила сърцето на авторката. Магията на морето я води през годините, подкрепя я и вдъхновява, помага ѝ да надмогне житейската „безпътица от грешки и тревога“ (с. 8), в която всеки попада понякога. Морето и Морската градина (с. 12), градът, кацнал на „стръмния бряг“, чието магично име – Варна – е избрано за заглавие на две поредни стихотворения (с. 6, 7), предопределят блянове и мечти, желания и стремления. Те са в основата на всички радости, но и на онази приглушена и тиха, едва доловима тъга, прокрадваща се иззад думите, смътно прозираща между редовете. Тъга по отминала младост, по някогашни усмивки, по спомен за „лодката бяла“, понесла над вълните щастието на двама влюбени (с. 11). Но и по-видимо, изненадващо напористо се проявява чувството за смут – в очакване за „първия сняг“, в усещане за идещата „първа вихрушка“, в тревожната мисъл, „че животът така ни очушка – / все без работа и в страх от новия грип“ (с. 29), в боязън, която пробожда, приболява, но все пак се преодолява. Устойчив е човекът и силен – щом от морето взема своето упорство и щом вълните го даряват с порив и жажда (с. 31).

Жажда за щастие, за изживяване на закъсняла или отказана любов, за постигане на нещо мечтано, но невъзможно, копнеж за справедливост, от която човек е бивал лишен, се четат в сборника „Непредвидими ситуации“. Както „непредвидим“ е животът. Изненадва с внезапни обрати, с неочаквани срещи и сблъсъци, от които извървяната до момента пътека губи очертанията си, а съграденото с труд и усилия се срива и разпилява. Трагична случайност, болезнена загуба, случайно изтървана дума – и се разкъсват семейните връзки, потъпкват се обич, уважение, привързаност: светът земетръсно пропада. Павлина Циганчева улавя нишките, които пораждат конфликта. Умело ги заплита при завръзката, за да поведе към кулминацията, където всичко се взривява. После плавно върви към развръзката, изяснявайки възможните загадки. Авторката съумява да изведе важното, същностното, онова, което се откроява и впечатлява. За да преобрази на пръв поглед познатото и всеизвестното в ярко и запомнящо се, да изведе обобщенията си от него.

Сбитият синтезиран изказ, характерен за поезията и късия разказ, се пренасят в романовото изложение на „Завещанието“. Неслучайно в едва 102 страници авторката събира живота на Симеон Каракашев и неговата единствена дъщеря – крехката Симона; завещанието, което е оставил, както и свързаните с него апетити на престъпни групировки; опитите на Росен Желязков и полицията, главно полицай Чалъков, да защитят законната наследница, но и отвличанията ѝ въпреки тях.

Павлина Циганчева не се бои да изправи героите си пред трудни задачи и сложно заплетени загадки, които те целенасочено, с упорство и смелост се опитват да разплетат. Добронамерено, с благост и обич към героите си разказва авторката. Търси тя причините, основанията за техните решения, неусетно обосновава реакциите им, за да оправдае или осъди изборите им. И непринудено да изведе собствената си позиция.

ВЕНЦЕСЛАВ АНТОНОВ – С ЮБИЛЕЙНА ИЗЛОЖБА ЖИВОПИС

От с. 1.

От 1996 г. Венцеслав Антонов е директор на Международното биенале на графиката и Галерията за графично изкуство – Варна.

Има многобройни участия в общи национални изложби, в изложби на варненските художници и в представителни изложби на българското изкуство в чужбина – в Москва и Санкт Петербург (Русия), Одеса (Украйна), Алмати (Казахстан), Будапеща, Берлин, Братислава, Прага, Виена, Париж, Вашингтон, Солун. Негови работи са включвани в международните биеналета на графиката в Германия, Швейцария, Норвегия, Аржентина, Югославия, във всички издания на Международното биенале на графиката във Варна, както и в редица национални и групови изложби в страната.

Автор е на 11 самостоятелни изложби в страната и чужбина.

Негови творби са притежание на НХГ, СГХГ, ХГ във Варна, Шумен, Добрич, Силистра, Кърджали, в Националната библиотека на Вашингтон, в Парижката национална библиотека и в редица частни колекции у нас и по света.

Лауреат е на различни награди: за приложна графика (1974); от Националната изложба „Седмица на морето“ (1984); от Националния конкурс „Човекът и морето“ (1986); награда „Варна“ за цялостно творчество (2003); Първа награда за рисунка (2008); Първа награда за графика (2011); Първа награда за живопис при музея „Остен“, Скопие, Северна Македония (2015), и др.

ВАНЯ КОЛЕВА

„ТВОРЧЕСКИ КИЛВАТЕР“ ИЛИ СЛЕДА ДА ОСТАВИМ СЛЕД СЕБЕ СИ

От с. 1.

Съставител и редактор на сборника „Творчески килватер“ е Станка Бонева, член на редакционната колегия на вестник КИЛ и на Управителния съвет на Сдружението. По нейна концепция е структурирано най-общо изданието. Затова и нейното име е записано в информацията за сборника в Националния регистър на издаваните книги в България към Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ – София.

Автор на предговора и редактор/коректор е д-р Ваня Колева, гл. редактор на вестник КИЛ.

В процеса на подготвителната работа по изданието с критични бележки и полезни съвети, включително по заглавието, както и с набавяне на необходимата информация и текстове за доц. д-р инж. Георги Вълчев, участва капитан I ранг от запаса Валентин Димитров, член на редакционната колегия на вестник КИЛ. Свое мнение изрази Катя Вангелова, настоящият (от 16 август 2021 г.) председател на Сдружението. Добри идеи даде Ванилин Гавраилов, председател в продължение на два мандата и половина (2010 – 2012; 2015 – 2018 г.). Находчиви предложения дойдоха и от други писатели, за които появата на сборника бе очаквано събитие и кауза. И доколкото, по предварителното условие, всеки от авторите имаше право да избере какъв свой текст да предложи, би могло да се каже, че принос за случването на юбилейната книга има целият състав на организацията. Добронамерен поддръжник и съветник, както винаги, бе нашият счетоводител и ревностен читател – Снежана Атанасова. А след отпечатването на сборника, във връзка с породила се във фейсбук дискусия по заглавието му, в обосновката се включи Иван Кьосев.

Като структура, в сборника „Творчески килватер“ са обособени няколко раздела, диференцирани най-общо по жанр. Проследени по раздели, в книгата са включени съответно: „Поезия“ – с 25-има автори; „Проза“ – с 15 автори; „Хумор и сатира“ – четирима; „Художникът поет“ – защото видният художник Радко Мурзов е и поет, с издадена стихосбирка – „Пулсации“ (Варна: „Славена“, 2019); а после идват „Страници от паметта“, в които се четат словата на 17 автори. В края е даден Азбучник на авторите – с био-библиографска справка и фотография на всеки от творците, за да е възможно по-живо представянето им. Така онасловени, разделите изразяват идеята да се покажат текстове на хора от различни поколения и възрасти – живи или вече покойници, чиято памет свято пазим и чиито работи помним.

Различни като светоусещане и натюрел са нашите автори. Всеки от тях борави със свой специфичен език и инструментариум. Оригинални, новаторски, разчитащи на експеримента, или обратно – в по-традиционно звучене, текстовете им засягат актуални и вечни, универсални проблеми. Поставят важни за човека въпроси и търсят отговори. Иззад думите често прозират натрупана с годините мъдрост, премислени и усмирени болки, тъга. Но силно е и упорството да се продължи и отстоява следваният път, деликатно или пречупено през чувството за хумор, да се покаже доброто решение. Жива е волята да се мечтае, не секват копнежите по любов и щастие. Пълнокръвна и многобагрена е картината за света, която авторите градят. В преливането на спомени и блянове, на правдоподобно и въображаемо, реалистично изображение и фантастика, на философски размисли и научни наблюдения, текстовете формират един окрупнен модел, в който главно действащо лице е творческият човешки дух. Сборникът предлага още и любопитен лирически диспут/двубой: съревновават се Наско Енев – Римпо, с „Пък сетне до мен приседни“ (с. 41), и Славян Йоргакиев – с „Нарисувай ми душа, художнико“ (с. 51). Подтик за художественото съревнование помежду им е стихотворението на Надежда Захариева „Сълза“ („Нарисувай ми, художнико, сълза…“), по-известно като песен, по музика на Александър Кипров и в изпълнение на Лили Иванова. Кой от двамата автори е постигнал по-добра вариация, оставяме читателите да решат за себе си.

По една или друга причина, в изданието не присъстват текстове на личности, знакови за Сдружението на писателите. Липсват текстове на живите още учредители на организацията – Георги Бербенков, Илия Топчиев, както и на дългогодишните ни членове – Иван Едрев, Петър Стойков, Милена Белчева, Димитър Ефремов и други. Всред покойниците не е споменат Атанас Стоев (17.03.1944 – 25.04.2004), един от учредителите на Сдружението и негов председател в продължение на мандат и половина (от 14.10.1994 до 1997 г.). Няма данни за Васил Дачев (14.01.1932 – 5.11.2020), Димитрина Якимова, доц. д-р инж. Кирилка Стойнова, Антон Карбов. Неминуемо пропущам мнозина – и живи, но и от отишлите си вече, за което моля да ми бъде простено…

Заглавието на сборника – „Творчески килватер“, построено във валсиращия ритъм на дактила (\UU), е търсено и преднамерено избрано. Свързано с морето и с пулсациите в социокултурния живот на град Варна, провокативно и метафорично, то е съградено около опорното понятие „*килватер*“ (от нидерландското kielwater – кил и вода). Понятие, означаващо *дирята, следата от вълните, която плавателният съд оставя при движението си*. За морските хора е познат и специфичен „*строй килватер*“ (килватерна колона), при който корабите се подреждат на зададено между тях разстояние, в определена дистанция един зад друг (в килватера един на друг). Мислено *в преносен смисъл* – като диря, следа от творческата деятелност на писателите и създадените от тях художествени текстове, но и като системност, премереност и/или времева (строева) последователност в дистанцията между различните прояви, като регулярност в публикациите и общението с читателите, понятието „килватер“ ярко и изразително отразява същността на книгата – сборник, който увенчава дългогодишната и устойчива жизнеспособност на Сдружението. Съчетавайки и надграждайки преносните смисли на „кил“ и „вода“, обобщеното понятие „килватер“ носи в себе си името на вестника – КИЛ. Превръща се в *образ-символ* за духовните стремления и нравствено-етичните послания на писателите към техните читатели.

Първият брой на вестник КИЛ излиза в **началото на юли 1992-ра**, като до края на годината са отпечатани още шест броя. Издадени са от редакционна група, водена от първия председател на организацията – Иван Трояски, и с помощта на в. „Народно дело“.

Името на вестника – КИЛ („Култура, Изкуство, Литература“), създава поетът Аврам Аврамов (3.10.1945 – 19.05.2007). Идеята му е това име да бъде знаково за Варна. Да докосва – дори символично – душите на хората, устремени към далечните хоризонти, запленени и вдъхновени от красотата и романтиката на морето. Онези, които поради или въпреки спецификата на професионалната си деятелност, съумяват да опазят поезията в душите си, а често и сами са поети. В търсенето на метафорика и образност, многопластов прочит на съдържанието и оригиналност във формата, разчитайки на играта с думите и надграждането на вторични смисли към основното значение, Аврам Аврамов се спира на *понятието „кил“, което да се чете като абревиатура*. Защото с понятието „кил“ в корабостроенето и в корабоплаването се означава носещата греда на кораба, онази негова част, която поема тежестта и му позволява устойчиво да се носи над водата. Употребено в преносен, *образен* смисъл, понятието се включва в различни изрази с идиоматичен характер. Например: „полагам кила (на нещо)“, т.е. „предприемам важен проект“. Или като пожелание – „седем фута под кила“, т.е. „да избегнеш подводни скали“, което за морските хора означава: пътят да е лек, щастливо да е плаването. Приложено като абревиатура, КИЛ – Културата, Изкуството, Литературата – са фундаментът на всяко общество. Те са подтикът за духовно развитие на обществото. Затова учредителите на Сдружението на писателите – Варна, утвърждават и приемат предложението на Аврам Аврамов. Името остава и 30 години вече вестникът е КИЛ.

Към съображенията на предходниците ще допълня. Морето, водата са традиционен космологичен елемент, всепораждащо начало, изпитание и преход. Владеене на магически знания и способности, висока нравственост, благородство. Водата е памет!

А понятието „кил“ се използва и в самолетостроенето. Означава много важна част – не силов или носещ, а *аеродинамичен елемент* от конструкцията на хеликоптер/самолет. Понятието „кил“ (от руски – киль) означава *вертикален стабилизатор* (vertical stabilizer), т.е. аеродинамичен елемент, който държи самолета стабилен в полет и без който не може да се лети контролирано. По-точно самият стабилизатор е статичен, но свързани с него елементи (rudder – англ., или руль поворота – руски, т.е. кормило) са подвижни. Освен това, понятието „кил“ е познато в орнитологията и в зоологията. В тези науки означава жизненоважен и структурообразуващ за организмите елемент.

Връщайки се към *абревиатурата КИЛ*, премислена като *култура, изкуство, литература*, те – тези духовни категории, са *жизненонеобходими* за развитието на обществото, за самосъхраняването му като социален организъм. Осигуряват *паметта* за миналото и стратегии за развитие към бъдното. Дават знание за идеологиите. Предполагат устойчивостта на моралните и нравствено-етичните норми, представите за естетичност – колкото и изменчиви да са те във времето. Чертаят път и поводи за търсене на далечното и непознатото. Културата, изкуството, литературата са средство за спускане в непроницаеми дълбини и обратно, за стабилен и контролирано овладян полет в небесата. За устрем към звездите и междупланетарното пространство. Възможност са – чрез фантазията и въображението, да се проникне в чудновати светове. Да се разгадаят мъглявини в човешката душа. Да се постигнат отговорите на нерешими въпроси. И най-вече: те са *канал за връзка* с Другия, бил той познат или непознат.

За членовете от Сдружението на писателите – Варна, вестник КИЛ е трибуна, от която авторите споделят текстове, общуват с читателите си и ги приобщават към творчеството си. И когато адресантът отправя своето послание изискано, с внимание към човека отсреща, когато го прави *системно*, той неминуемо се самоутвърждава и заслужава уважение. В качеството си на адресант, вестник КИЛ дава сигурен простор за изява вече 30 години. Периодично във времето към вестника са издавани като специално приложение и сборници с наслов: „КИЛ. Алманах за култура. Варна“. Във вестника и в алманаха-приложение публикуват свои творби членовете на организацията, но и гости – културни дейци от различни направления, чрез слово или изображение. Търсен и очакван, вестник КИЛ провокира интереса към изящното не само на варненци, но и у читатели от цялата страна. Нещо повече, като съдържание и структура е добър пример, който следват литературните хора и от други места.

Не може да се премълчи – през годините вестникът излиза с различна регулярност. Причините са обясними: за развитието на културата, и на вестника в частност, е нужно стабилно финансиране.

Важно е, че вестникът е жив и с достойнство чества своята 30-годишнина. КИЛ („Култура, Изкуство, Литература“) има увереността и надеждата, че ще продължи своето плаване и полета си в селенията на духовното и красотата. Доказателство е книгата „*Творчески килватер*“, чието заглавие е художествено обобщение, нишка, която вплита и взаимообвързва двете издания – вестника и новия сборник на Сдружението на писателите – Варна. И не се съмняваме – нашият „Творчески килватер“ ще остави диря и добър спомен в душите на читателите си.

ИВАН КЬОСЕВ

АЗ (ПИНДИКОВ) И ЗАДГРОБНИЯТ ЖИВОТ

Разказът на Иван Кьосев – „Аз (Пиндиков) и задгробният живот“, бе отличен със Специалната награда в XVII издание на финализирания на 26 март 2022 г. Национален литературен хумористичен конкурс за проза и поезия „Очи към себе си“, който е посветен на Васил Стефанов – Слона, и организиран от Сдружение „ХуЛите“ и Галерия „Арт Маркони“ – Варна. Разказът е включен и в хумористичната книга на автора – „Доброжелател“ (под печат), София, Издателство „Огледало“, 2022.

Задгробният ми живот бе детайлно проектиран още в моя отсамгробен живот. Неудачникът си е неудачник и в отсамното, и в отвъдното…

Веднага след като се споминах и душата ми прекоси космическите бездни, аз, праведникът Пиндиков, се озовах в Рая… Но какво беше изумлението ми, когато още при първата разходка из райските алеи съзрях как на някаква пейка, под едно великолепно вечнозелено райско дърво, блажено усмихната, почиваше, слушайки чудните песни на райските птички, моята бивша началничка и житейска екзекуторка – дебелата госпожа Мишмиронова…

„Какво прави тази дебелана тук? – сепнах се изумен. – Нима и тя е в Рая? Мишмиронова – праведница? Това е абсолютно невъзможно! Тук е допусната фатална грешка от страна на райската администрация. Как така праведница? Нали тъкмо тя ме уволни – мен, праведника, съвестния служител и примерния творчески работник! Изгони ме мръсницата, обвинявайки ме в несъществуващи грехове. Пропъди ме, защото завиждаше на способностите ми… И още колко други честни служители прогони… Не е тя никаква праведница!“

И възмутен до дъното на душата си, седнах и написах с перо от райска птица следното заявление до райските власти:

Уважаеми господин Върховен Управител,

Уважаеми Архангели и висши Администратори,

Или във Вашето ведомство е извършен фатален пропуск с непредвидими последици, или моето място на редови праведник просто не е тук…

Не може аз, невинната божа овчица, и тираничната вълчица – госпожа Мишмиронова, да сме членове на едно и също общество! Нима не са Ви известни престъпленията на тази садистична злосторница? Ако е невъзможно веднага да я отстраните като самонастанила се натраница в райското пространство, много моля да ме командировате за известно време в Пъкъла, докато се разреши основателно повдигнатият от мен въпрос. И без това тук, при Вас, няма кръчми, където човек може да изплаче мъката си! Доколкото чух от други изпатили обитатели на небесните сфери, в Ада било пълно с такива заведения… Смирено чакам Вашата висша справедливост. Оказва се, че ад може да има и в рая… Прав е философът Жан-Пол Сартр, когато твърди, че Адът – това са другите. От себе си ще добавя: „онези други, които разбиват животеца ни и от които не можем да се отървем дори и в рая…

Приемете моите почитания!

Подпис: Пиндиков, праведник.

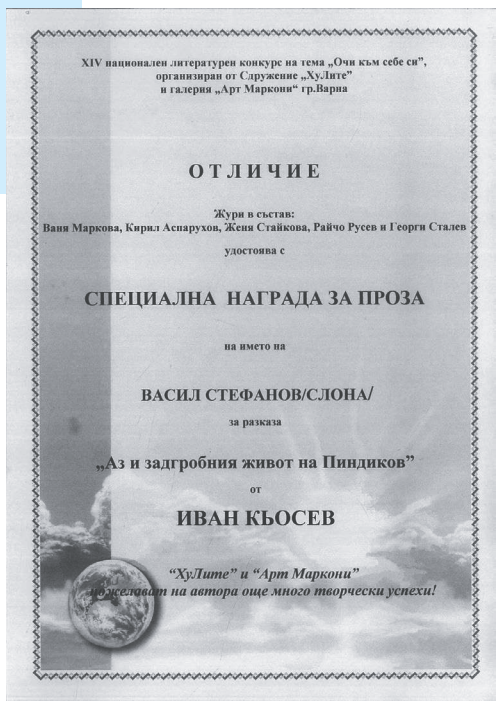

КРАСИМИР МАШЕВ

ВЛАСТ, СЯНКА И БАНКА

(Уж е басня, но не е)

Една Власт
у нас,
както се клянка,
вървяла в захлас
пред своята Сянка.
И върху парламентарната Банка
хвърляла дебела сянка,
като пирамидите в Египет
и финансовите пирамиди –
каквото управляващите пипат,
изобщо да не се види
от нас
кое къде е,
когато самата Власт
някого огрее...
Морал:
Който разбрал – разбрал,
кой какво изпрал
и кой какво омете;
кой е цар и кой – генерал,
даже кой е и двете...

ГЪСКИ И ХЪСКИ

(Уж е басня, но не е)

Ято гъски
прелетяло
над отпочиващото тяло
на хъски.
От крясъка им гъши
се случи
сънят му кучи
да свърши.
Хъскито
залаяло гъските,
че чак до тях
му стигнали пръските
и ги направили на пух и прах:
- Прабабата
на моята майка,
се казвала Лайка,
и била голямата работа,
защото не се възгордяла,
а под звуците на балалайка
и в Космоса е летяла...
Гъските не се смутиха
от тези случки
в божия свят:
може и с природа тиха
най-високо да летят
само опитни кучки...

ТУРХАН РАСИЕВ

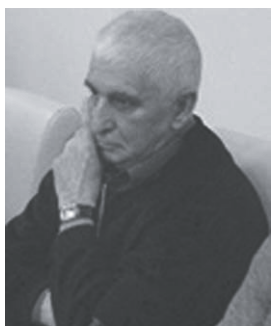

ЕПИГРАМИ

ИЗБОРНИ ПРОГНОЗИ
Провалите са почти сигурни:
Празни фурни – празни урни!

КРИВОРАЗБРАНА ГЛАСНОСТ
Може да не съм прав като вас,
но и аз ще викам с пълен глас!

ЯСНА ЦЕЛ
Иска да се мушка
в партийна върхушка.

НА БАРУТНИЯ ПОГРЕБ НА БАЛКАНИТЕ
Изгониха стареца Диоген
от бъчвата. Изкараха го луд.
И още във същия ден
напълниха бъчвата с барут.

ПРЕДУПРЕЖДЕНИЕ ОТ ЕНЕРГОТО
В контакта не си пъхай пръста!

ВАРНА

Ще получиш токов удар под кръста.

НА ЕДИН ПОЕТ
Той вече мисли си,
че в поезията е Бог.
Има подводници
в сивия поток.

НА ЕДИН МЕСТЕН ГОЛЕМЕЦ
Карахте ни да си затваряме очите
и държахте ни винаги в шах.
Сега пак отново ни крещите:
– Къде бяхте, когато грешах?!

ДОБРОВОЛНИ САМОПРИЗНАНИЯ

Най-много ме тревожи фактът, че човек се поддава на всякакво възпитание.

*

Винаги съм патил от хора с патос.

*

Много внимавам, когато подбирам… враговете си.

*

Имам си принципи: не отстъпвам от незавоюваните си позиции!

*

Стремя се да пиша хубаво, а не гиздаво.

*

Не купувам криминалета. Криминалните романи ги чета по лицата на хората.

*

За какво да търся нови пътища, когато и по тях ще карам по старому?!

*

Вместо да давам голи обещания, предпочитам голи поляни да залесявам с фиданки.

*

Откакто се помнят – все забравят да ме включат в списъците на поощрените.

*

Приятели, не падайте толкова ниско! Ще ви прегазят…

ВЕНЦИСЛАВ БОЙЧЕВ

Като част от годишната класация на рубриката „Законите на Мърфи“, излъчвана по програма „Хоризонт“, победител за месец март е изречението на Венцислав Бойчев: *„Пълзящите са винаги в крак със силните на деня.“*

АПОСТРОФИ

По Радой Ралин (23.04.1922 – 21.07.2004)

„Дето брадва заповядва,
там народът се не радва.“
Тя, когато дирижира,
лесно всички ни тушира.

„Всеки знае где е Раят –
той е в нашата страна!“
Но на изток ни е паят,
пак сме някак настрана.

„Мисли от теб какво зависи
и колко временно е всичко.“
От мене нищо не зависи,
а пък виновен съм за всичко.

ЕПИГРАМА

ПОЛИТИК
И лъже, и маже.
И вярва си даже!

ИЗКУСТВО ЗА ВАРНА

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ:

Д-р Ваня Колева – главен редактор

Станка Бонева, Валентин Димитров, Петър Стойков, Турхан Расиев

Ръкописи не се рецензират и не се връщат.

Издателство МС ООД, Печат: Разград, “Полиграф” ООД

месечно издание
Култура, Изкуство, Литература
ISSN 1310-120X
Адрес на редакцията: 9000 Варна, ул. “Крали Марко” 11,
тел.: 052/639 374, e-mail: kil2009@abv.bg
sdrujeniepisatelivarna.bg
Проектът се осъществява с финансовата подкрепа
на Фонд “Култура” на Община Варна